

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Mojca Mori

Natura 2000 in gradnja cestne infrastrukture – primer odseka Ptuj–Markovci

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Mojca Mori

Mentor: izr. prof. dr. Andrej A. Lukšič

Natura 2000 in gradnja cestne infrastrukture – primer odseka Ptuj–Markovci

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

ZAHVALA

Mentorju za usmerjanje in strokovno pomoč.

Staršem, ostali družini, Mihi in prijateljem za neverjetno potrpežljivost in nenehno podporo.

Zofiji za motivacijo.

Hvala!

Natura 2000 in gradnja cestne infrastrukture – primer odseka Ptuj–Markovci

Omrežje Natura 2000 je vseevropsko omrežje posebnih varstvenih območij, ki je namenjeno ohranjanju biotske raznovrstnosti. Posegi v območja Nature 2000 niso prepovedani, a so omejeni. Ker je kar 37,16 odstotkov površine Slovenije umeščeno v območje omrežja Nature 2000 je razumljivo, da prihaja do konfliktov glede želja prebivalcev področij kamor se posega in omejitvami glede dovoljenih posegov v ta območja. V diplomskem delu sem predstavila primer glavne ceste Ptuj–Markovci, kjer se je proces umeščanja trase v prostor ustavil v letu 2007 zaradi nestrinjanja lokalnega prebivalstva, županov in poslancev z izbrano traso. Z uporabo policy analize sem v diplomskem delu analizirala policy relevantne informacije, ki nam pomagajo razumeti proces oblikovanja konkretne javne politike glede umestitve ceste v prostor. Preko koncepta policy omrežij sem identificirala javnopolitični problem, predstavila igralce in vire ki jih imajo na razpolago, odnose med njimi in meje omrežja. Z analizo konkretnega primera sem ugotovila, da variante ki potekajo v območju omrežja Natura 2000 niso izvedljive. Izgradnja glavne ceste Ptuj–Markovci bo mogoča šele z razrešitvijo konflikta med vpletenimi igralci, glede na zaključke naloge pa je edina možna rešitev izbira trase izven območja Nature 2000.

Ključne besede: policy analiza, Natura 2000, nujni razlogi prevladujočega javnega interesa, umeščanje v prostor.

Natura 2000 and building road infrastructure – example of road section Ptuj–Markovci

Natura 2000 is the European network of special conservation areas intended for conservation of biodiversity. Interference into areas of Natura 2000 is not prohibited, but it is restricted. Because 37.16 percent of Slovenia falls under the jurisdiction of Natura 2000, it is understandable, that conflicts between the expectations of local populace and the restrictions regarding permissible interference into these areas occur. In my graduation thesis I have presented the example of the main road Ptuj–Markovci, where the spatial planning of the road has stopped in 2007, because the local populace, the mayors and some members of parliament did not agree with the chosen variant. By using policy analysis in my graduation thesis I have analyzed the policy relevant information, which helps us understand the process of forming a concrete public policy regarding spatial planning. Through the concept of policy networks, I have identified the public policy problem, presented key players and their resources, their relations and the boundaries of the public network. By analyzing this problem I have discovered that the variants that intrude into the zone of the Natura 2000 network are not implementable. The continuation of the building process of the main road Ptuj–Markovci will be possible only after the conflict between key players is solved. Regarding the conclusions of this thesis, the only possible solution is to choose one of the variants that avoid the areas of Natura 2000.

Keywords: policy analysis, Natura 2000, imperative reasons of overriding public interests, spatial planning.

KAZALO

1 UVOD	8
2 POLICY ANALIZA	10
3 KAJ JE NATURA 2000.....	14
3.1 Zaščita biotske raznovrstnosti v Evropski uniji	15
3.1.1 Evropska Direktiva o ohranjanju prostoživečih ptic oz. Direktiva o pticah	16
3.1.2 Evropska Direktiva o ohranjanju naravnih habitatov oz. Direktiva o habitatih.....	17
3.2 Varstvena območja	19
3.3 Natura 2000 v Sloveniji.....	20
3.4 Posledice uvedbe območij Nature 2000	29
4 PROSTORSKO NAČRTOVANJE IN UMEŠČANJE CESTNE INFRASTRUKTURE V PROSTOR.....	32
4.1 Postopek priprave Državnega prostorskega načrta za odseke iz Nacionalnega programa izgradnje avtocest v Republiki Sloveniji.....	32
4.2 Mehanizem prostorskega načrtovanja	38
4.3 Umeščanje Glavne ceste Ptuj–Markovci.....	40
4.3.1 Študija variant za državni prostorski načrt za glavno cesto Ptuj–Markovci	44
4.3.2 Vrednotenje in primerjava variantnih rešitev v Študiji variant	47
5 OBMOČJE NATURE 2000 DRAVA	50
5.1 Živalski habitat.....	51
5.2 Rastlinski habitat.....	52
6 KRONOLOGIJA PROCESA UMEŠČANJA TRASE GLAVNE CESTE PTUJ– MARKOVCI V PROSTOR	54
7 NUJNI RAZLOGI PREVLAJUJOČEGA JAVNEGA INTERESA	63
7.1 Mnenje Evropske komisije.....	65
7.1.1 Utemeljeni nujni razlogi prevladujočega javnega interesa	65
7.1.2 Neutemeljeni nujni razlogi prevladujočega javnega interesa	67
7.2 Sprejetje mnenja Komisije in posledice	68

8 ZAKLJUČEK.....	69
9 LITERATURA	72

KAZALO SLIK

SLIKA 3.1: OBMOČJA NATURA 2000 V SLOVENIJI.....	24
SLIKA 4.1: FAZE POSTOPKA PRIPRAVE IN SPREJEMANJA DPN.....	36
SLIKA 4.2: AVTOCESTNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI, 2015	40
SLIKA 4.3: VARIANTE GC PTUJ–MARKOVCI.....	44
SLIKA 4. 4: OCENE PRIMERNOSTI VARIANT Z VSEH VIDIKOV VREDNOTENJA ...	49
SLIKA 4. 5: SKUPNE OCENE PRIMERNOSTI IN VRSTNI RED VARIANT.....	49
SLIKA 5.1: OBMOČJA NATURE 2000 DRAVA POMEMBNA ZA PTICE IN ZA OSTALE VRSTE IN HABITATNE TIPE.....	50
SLIKA 5.2: KRAJINSKI PARK ŠTURMOVCI.....	51

SEZNAM KRATIC

pSCI	potential Site of Community Importance (potencialno ohranitveno območje ali potencialno območje pomembno za Skupnost (pOPS))
SCI	Site of Community Importance (območje pomembno za Skupnost (OPS))
SAC	Special Area of Conservation (posebno ohranitveno območje (POO))
SPA	Special Protection Area (posebno območje varstva (POV))
SPA dodatek	območja ki po mnenju Evropske komisije izpolnjujejo pogoje za posebna območja varstva
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
MzP	Ministrstvo za promet
MzIP	Ministrstvo za infrastrukturo in prostor
MzI	Ministrstvo za infrastrukturo
DzP	Direktorat za prostor
DzI	Direktorat za infrastrukturo
EU	Evropska unija
EK	Evropska komisija
RS	Republika Slovenija
Dars d. d.	Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji d. d.
HC	hitra cesta
GC	glavna cesta
KP	krajinski park
LN	lokacijski načrt
DLN	državni lokacijski načrt
DPN	državni prostorski načrt

1 UVOD

Evropska komisija je leta 2013 izvedla javnomnenjsko raziskavo Flash Eurobarometer o biotski raznovrstnosti (Evropska komisija 2013). Medtem ko malo manj kot polovica državljanov EU pozna besedno zvezo »biotska raznovrstnost«, jih le 44 odstotkov pozna njen pomen. Malo več kot tretjina državljanov EU (35 odstotkov) verjame, da je izguba biotske raznolikosti zelo resen problem v njihovi državi; čeprav jih 66 odstotkov verjame, da je izguba biotske raznolikosti zelo resen problem na globalni ravni. Samo eden od desetih državljanov EU (11 odstotkov) je slišal za omrežje Natura 2000 in ve kaj pomeni. Od prebivalcev Slovenije je 9 odstotkov že slišalo za Natura 2000, in ve kaj pomeni; 19 odstotkov je že slišalo za Naturo 2000, ampak ne ve kaj pomeni; medtem ko kar 71 odstotkov prebivalcev za omrežje Natura 2000 še nikoli ni slišalo. Poraja se vprašanje, kako učinkovito zaščititi ta območja, če toliko prebivalcev države ne ve, kaj Natura 2000 sploh pomeni. Malo več kot polovica prebivalcev (54 odstotkov) je podprla odgovor, da mora biti gospodarski razvoj na teh območjih prepovedan; 31 odstotkov pa, da je to sprejemljivo v kolikor je to v izrednem javnem interesu, in v kolikor je škoda povsem izravnana. Od vseh držav članic se je od raziskave v letu 2010 pri Sloveniji najbolj zmanjšal odstotek prebivalcev, ki menijo, da mora biti gospodarski razvoj na teh območjih prepovedan.

V diplomski nalogi sem se osredotočila na umeščanje cestne infrastrukture v območja Nature 2000. Območja so bila opredeljena v sodelovanju med državo, občinami, posameznimi strokovnjaki, znanstvenimi in strokovnimi institucijami ter več nevladnimi organizacijami, in so namenjena dolgoročnemu ohranjanju najbolj dragocenih in ogroženih živalskih in rastlinskih vrst ter habitatov v Evropi za prihodnost. Predstavila bom nastajanje omrežja Natura 2000 tako v Evropi, kot v Sloveniji ter posledice uvedbe teh območij. Umeščanje projekta v ta območja ni prepovedano ali nemogoče, vendar mora biti izvedeno skladno z evropsko in slovensko zakonodajo. Ker sem za temo diplomske naloge izbrala umeščanje cestne infrastrukture – primer odseka Ptuj–Markovci, bom v nalogi predstavila tudi sam postopek umeščanja cestne infrastrukture v prostor ter postopek priprave državnega prostorskega načrta; pri čemer bo razvidno, koliko so pri samem procesu upoštevani okoljski vidiki. Predstavila bom območje kamor se odsek Ptuj–Markovci umešča, Območje Nature 2000 – Drava 2000 in Krajinski park Šturmovci.

Ker je hipoteza mojega diplomskega dela, da v primeru načrtovanja GC Ptuj–Markovci umestitev trase preko KP Šturmovci in območja Nature 2000 ne more biti upravičena z nujnimi

razlogi prevladujočega javnega interesa, bom predstavila kaj nujni razlogi prevladujočega javnega interesa sploh pomenijo in kakšna je praksa Evropske komisije na tem področju. Program priprave državnega lokacijskega načrta za hitro cesto na odseku Ptuj–Markovci je bil objavljen že leta 2003. Zakaj se po trinajstih letih odsek še vedno ni umestil v prostor bom poskušala ugotoviti iz kronološkega pregleda dogajanja do današnjega dneva, iz katerega bo razvidno tudi delovanje posameznih akterjev in njihova pripravljenost za dokončno umestitev trase v prostor.

Politično odločanje v tem primeru bom poskusila racionalizirati s pomočjo policy analize. Ta politološka disciplina nam bo skozi razumevanje procesa oblikovanja in izvajanja javnih politik omogočila identificirati posamezne javnopolitične – časovno ločene in vsebinsko različne – faze. S konceptom javnopolitičnih omrežij, ki je eno najporabnejših orodij za preučevanje odnosov med vpletenimi igralci, bo možno identificirati relevantne policy informacije, kot so javnopolitični problem, igralci, viri, odnosi in meje omrežij ki so ključne dimenzije za vzpostavitev javnopolitičnega omrežja.

2 POLICY ANALIZA

Proces odločanja v primeru umeščanja trase GC Ptuj–Markovci bomo preučili tudi s politološkega vidika z uporabo policy analize oz. analize politik. Modernega političnega odločanja si danes ni mogoče več predstavljati brez elementa racionalizacije v smislu proizvodnje znanstveno zbranih in analiziranih informacij, ki so pomembne za oblikovanje in izvajanje javnih politik ter elementa znanstvenega svetovanja politiki (Fink Hafner 2002, 105).

Med konsenzualno sprejete opredelitve policy analize danes štejejo predvsem naslednje elemente (prosto povzeto po Lasswellu 1951, Deyu – različne izdaje in Dunnu – različne izdaje v Fink Hafner 2002, 105): policy analiza je uporabna družboslovna znanstvena disciplina, ki uporablja multiple raziskovalne metode in multiple metode argumentacije za proizvodnjo policy relevantnih informacij, katere je mogoče uporabiti v političnih okoljih za reševanje policy problemov. Policy problemi so tisti družbeni problemi, katere je mogoče razreševati, oziroma jih razrešuje država z instrumenti in mehanizmi, ki jih ima na voljo. Poenostavljeno lahko rečemo, da policy analiza pomaga odgovarjati na vprašanja kaj vlade počnejo, zakaj to počnejo in s kakšnimi učinki (Dye 1992).

Procesi oblikovanja in izvajanja javnih politik zajemajo administrativne, organizacijske in politične dejavnosti. V družboslovju je razvitih več idealnih modelov, ki poenostavljeno orisujejo določene značilnosti političnega procesa. Med njimi je za razumevanje znanosti 'o' policy procesu in 'v' policy procesu zelo pomemben procesualni model, ki temelji na razumevanju procesa oblikovanja in izvajanja javnih politik kot zaporedja časovno ločenih in vsebinsko različnih faz (Fink Hafner 2007, 19). Javnopolitične faze po procesualnem modelu so:

- identifikacija družbenih oz. javnopolitičnih problemov in oblikovanje dnevnega reda – gre ta v mnogih primerih odločilno fazo. Kot navajata Lajh in Kustec Lipicerjeva (Kustec Lipicer v Fink Hafner 2007, 126), ne morejo potekati nikakršne dejavnosti in ni mogoče sprejeti nobenih odločitev o neki tematiki, dokler le-te ne pridejo na dnevni red ustreznih, legitimnih političnih institucij;

- oblikovanje alternativnih rešitev javnopolitičnega problema: ta faza se v realnosti navadno prepleta z opozarjanjem nanj (Fink Hafner 2007, 20). Gre za oblikovanje možnih rešitev identificiranega problema in različnih pogledov, kako problem najustrezneje rešiti;
- uzakonitev (legalizacija) izbrane javnopolitične rešitve: gre za fazo v kateri politični odločevalci ki imajo izključno in monopolno pravico odločanja, izberejo eno od možnih rešitev in jo uzakonijo;
- izvajanje oziroma implementacija javne politike: običajno za implementacijo poskrbi izvršna oblast, lahko pa jo država prenese na zasebne, nevladne igralce;
- vrednotenje (evalvacija) učinkov javne politike: zaključki evalvacije vplivajo na usodo te politike (povzeto po Fink Hafner 2007).

Eno iz najuporabnejših orodij pri proučevanju medsebojnih odnosov, ki se vzpostavljajo med (so)delujočimi igralci v posamezni fazi procesov oblikovanja in izvajanja javnih politik je koncept javnopolitičnih omrežij. Velik potencial koncepta je vsekakor njegova sposobnost oziroma odprtost do raznolikih zvrsti odnosov, ki se oblikujejo v procesih oblikovanja in izvajanja javnih politik. Znanstveniki in raziskovalci ki razvijajo koncept javnopolitičnih omrežij, so tako najprej predlagali osnovne značilnosti, na podlagi katerih lahko razumemo lastnosti igralcev na eni in njihove odnose do soigralcev na drugi strani (Kustec Lipicer v Fink Hafner 2007, 100). Ključni pogoji oz. dimenzije, na podlagi katerih lahko govorimo o vzpostavitvi omrežja so:

- problem: javna politika začne nastajati na podlagi določenega javnega problema;
- igralci: lahko prihajajo iz državne in civilne sfere; so soodvisni po pridobivanju informacij zaradi oblikovanja procesa, zaradi vpliva pri vstopu v proces, zaradi vstopanja in izstopanja iz procesa, ...;
- viri: znanje, finance, dohodki, stopnja izobrazbe, vpliv in moč v posameznem okolju, sistem medsebojnega komuniciranja;
- odnosi: osnova zanje so viri in moč, poznavanje okolja in stabilnost omrežja ki izvira iz zaupanja, zanesljivosti, slovesa, pravih odnosov;
- meje omrežij: te se pogosto prepletajo, srečujejo (povzeto po Kustec Lipicer v Fink Hafner 2007, 90–91).

Javni problem v našem primeru je prepoznana potreba po izgradnji cestnega odseka. Izbira ustrezne trase ceste je pogoj za izpolnitev tega problema. Z izgradnjo ceste Hajdina–Ormož, katere del je odsek glavne ceste Ptuj–Markovci, bi se razbremenila obstoječa glavna cesta, ki poteka severno od Ptujskega jezera. Prevezela bi daljinski promet med Ptujem in Središčem ob Dravi, pomembna pa bi bila tudi kot lokalna navezava za naselja med Ptujem in Ormožem. Funkcija obravnavane ceste je tako tranzitna, interno vseslovenska in regionalna. Celotni odsek Hajdina–Ormož je bil vključen v Nacionalni program izgradnje avtocest v RS iz leta 1995 (Ur.l. 13/1996) in leta 1997 zasnovan in potrjen v občinskih prostorskih planih. Istega leta je Vlada RS leta 1997 s soglasjem potrdila te plane. Uvrstitev odseka v Nacionalni program izgradnje avtocest v Republiki Sloveniji je potrditev identifikacije javnega problema in s tem uvrstitev na dnevni red ustreznih političnih institucij.

Igralci prihajajo tako iz državne in civilne sfere, kot tudi iz nadnacionalne. Državni igralci so Vlada RS, Ministrstvo za infrastrukturo RS, Ministrstvo za okolje in prostor RS¹, poslanci, župani ter Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji d. d. Iz civilne sfere prihajajo množični mediji, interesne skupine (prebivalci, podpisniki peticije, ...) in raziskovalne organizacije (znanstvene in strokovne institucije). Igralec iz nadnacionalne sfere je Evropska komisija. Igralci so med sabo medsebojno odvisni, saj igralci iz sfere države potrebujejo informacije, ki jih lahko priskrbijo igralci iz civilno družbene sfere – kot so v tem primeru strokovne podlage za samo oblikovanje območij Natura 2000 ter za izdelavo državnega prostorskega načrta. Igralci civilne sfere obratno potrebujejo igralce državne narave za pridobitev vpliva za vstop v proces oblikovanja in izvajanja politik. EK kot igralec nadnacionalne sfere za izdajo mnenja o uporabi člena 6(4) Direktive o habitatih potrebuje informacije od države, država pa uporabi mnenje Evropske komisije kot orodje za odločanje o javnem problemu.

Viri ki jih imajo različni igralci na voljo so znanje (znanje raziskovalnih organizacij, strokovnjakov ki pripravljajo strokovne podlage, pravno-proceduralna znanja uradnikov, ...), moč (institucionalna moč državnih igralcev, moč odločanja, potrjevanja strategij razvoja, ...), vpliv (vpliv na oblikovanje dnevnega reda s strani poslancev, ki so legitimno izvoljeni predstavniki interesno političnih interesov, vpliv na oblikovanje javnega mnenja s strani množičnih medijev, ...), sistem medsebojnega komuniciranja in drugi.

---

¹ Zaradi sprememb Zakona o Vladi RS se je tekom procesa oblikovanja javnopolitičnega problema naziv ministrstev spreminjal oz. so naloge za neko obdobje prevzemala druga ministrstva.

Odnosi med naštetimi igralci temeljijo na razpoložljivih virih, na podlagi moči, lastnostih in stabilnosti okolja, pravih sodelovanja glede na institucionalni okvir v katerem se gibljejo in tudi na podlagi neformalnih odnosov.

Meje omrežja že samo na podlagi vstopa nadnacionalnega igralca ne moremo omejiti na eno nacionalno omejeno javnopolitično omrežje. Med igralci prihaja do konfliktov (nestrinjanje glede izbrane variante) tako znotraj iste sfere, kot med sferami, tako da gre za odprto javnopolitično omrežje.

Po prvi fazi identifikacije javnopolitičnega problema in oblikovanju dnevnega reda pride do faze oblikovanja alternativnih rešitev javnopolitičnega problema. Pogoj za izgradnjo odseka je potrditev najustrežnejše variante odseka na Vladi RS. Do konflikta med posameznimi igralci je prišlo v fazi izbora najustrežnejše variante med različnimi alternativami (močno nasprotovanje županov, poslancev in prebivalcev tangiranih občin s strani ministrstev predlagani rešitvi). Dokler vpleteni igralci ne bodo vzpostavili odnosa sodelovanja namesto konflikta, so naslednje faze procesa – ki so uzakonitev (Sklep o potrditvi predloga najustrežnejše variante na Vladi RS in kasneje sprejetje državnega prostorskega načrta za načrtovan odsek), izvajanje oz. implementacija javne politike (izgradnja odseka) in vrednotenje oz. evalvacija učinkov javne politike (prometne študije – spremljanje prometnih obremenitev, študije učinkovitosti investicije ipd.) – neizvedljive.

3 KAJ JE NATURA 2000

Ustanovitev omrežja Natura 2000 je odraz ozavešanja o nujnosti celovite in globalne obravnave varstva okolja, in je namenjeno dolgoročnemu ohranjanju najbolj dragocenih in ogroženih živalskih in rastlinskih vrst ter habitatov v Evropi. Po podatkih iz brošure Evropske komisije spada pod vrste ki jim grozi izumrtje: 25 odstotkov morskih sesalcev, 15 odstotkov kopenskih sesalcev, 12 odstotkov ptic, 22 odstotkov dvoživk, 21 odstotkov plazilcev, 16 odstotkov kačjih pastirjev in 7 odstotkov metuljev (Evropska komisija 2011). V predgovoru brošure bivši evropski komisar za okolje, Janez Potočnik, poudarja da glavni izzivi v prihodnosti vključujejo popolno in učinkovito implementacijo zakonodaje o varstvu okolja, tj. posebej učinkovito upravljanje in ohranjanje področij z veliko biotsko raznovrstnostjo znotraj Nature 2000.

Usklajeno evropsko ekološko omrežje posebnih ohranitvenih območij imenovano Natura 2000, je bilo vzpostavljeno v prvem odstavku 3. člena Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (v nadaljevanju Direktiva o habitatih), zadnjič spremenjene z Direktivo 2013/17/EU z dne 13. maja 2013 o prilagoditvi nekaterih direktiv na področju okolja zaradi pristopa Republike Hrvaške (Vlada RS 2015). Omrežje omogoča, da se vzdržuje ali, če je to primerno, obnovi ugodno stanje ohranjenosti zadevnih naravnih habitatnih tipov² in habitatov³ teh vrst na njihovem naravnem območju razširjenosti.

Omrežje Nature 2000 vključuje tudi posebna območja varstva, ki so jih države članice določile na podlagi Direktive Sveta 79/409/EGS z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prosto živečih ptic (v nadaljevanju Direktiva o pticah), zadnjič spremenjene z Direktivo 2013/17/EU z dne 13. maja 2013 o prilagoditvi nekaterih direktiv na področju okolja zaradi pristopa Republike Hrvaške (Vlada RS 2015).

Omrežje Nature 2000 po podatkih držav članic oddanih do decembra 2014 vključuje 27.393 vrst (od življenjskih okolij do živalskih in rastlinskih vrst) in pokriva 1.106.612,96 km² oz. 18,1

---

²Habitatni tip – območje s posebnimi značilnimi geografskimi, abiotskimi in biotskimi lastnostmi. Je rastlinska ali živalska združba – značilni živi del ekosistema – povezana z neživimi dejavniki na prostorsko opredeljenem območju.

³Habitat – življenjsko okolje rastlin ali živali.

odstotkov vsega ozemlja Evropske unije. Od tega je 788.487,39 km² kopnega ozemlja ter 318.125,57 km² morskega ozemlja (Evropska komisija 2016).

Starejše članice Evropske unije so vzpostavile svoja območja Nature do leta 2000, za nove članice pa velja ta obveza do dneva vstopa v Unijo. Vsaka država izbere svoja območja na osnovi seznamov življenjskih okolij in vrst iz obeh direktiv glede na delež pojavljanja in stanje ohranjenosti življenjskih okolij in vrst na svojem ozemlju.

3.1 Zaščita biotske raznovrstnosti v Evropski uniji

Odkar je Evropska Unija leta 1979 sprejela prvi pomembnejši zakon s področja varstva narave – Direktivo o pticah – je minilo že skoraj štirideset let. Več kot dve desetletji pa je minilo od sprejetja Direktive o habitatih leta 1992, ki vzpostavlja Naturo 2000 in od držav članic zahteva, da določijo posebna ohranitvena območja. Direktivi predstavljata pravno podlago za vzpostavljanje območij Natura 2000, ki je nastalo kot odziv na okoljske spremembe v evropskem prostoru in odraža večjo ozaveščenost evropskih držav glede pomembnosti ohranitve biotske raznovrstnosti v Evropski uniji.

Leta 2001 so se voditelji Evropske unije v Göteborgu na Švedskem dogovorili, da bodo do leta 2010 zaustavili zmanjševanje biotske raznovrstnosti. V sporočilu Zaustavitve izgube biotske raznovrstnosti do leta 2010 in pozneje Ohranjanje storitev ekosistemov za blaginjo ljudi iz leta 2006 (Komisija Evropskih skupnosti 2006) je bila poudarjena pomembnost zaščite biotske raznovrstnosti kot osnovnega pogoja za trajnostni razvoj za doseganje tega cilja pa je bil določen podroben akcijski načrt za biotsko raznovrstnost. Že leta 2008 pa je postalo jasno, da svojih ciljev EU ne bo dosegla. V vmesni oceni akcijskega načrta za biotsko raznovrstnost iz leta 2008 (Komisija Evropskih skupnosti 2008) je bilo navedeno, da ni veliko možnosti, da bo EU dosegla svoj cilj za leto 2010 v zvezi z zaustavitvijo izgube biotske raznovrstnosti. Marca 2009 je Evropski Svet pozval k novi viziji EU in novemu cilju glede biotske raznovrstnosti. Aprila 2009 je Komisija organizirala konferenco na visoki ravni, sprejeli so Sporočilo iz Aten, ki je izražalo potrebo po cilju za obdobje po 2010. Januarja 2010 je Evropska komisija objavila sporočilo Možnosti za vizijo in cilje EU glede biotske raznovrstnosti po letu 2010 (Ogorelec 2010).

Okoljski svet je marca 2010 potrdil novo dolgoročno vizijo in krovni vmesni cilj za biotsko raznovrstnost v EU za obdobje po letu 2010. Novi cilj zavezuje EU k zaustavitvi izgube biotske raznovrstnosti in slabšanja ekosistemskih storitev v EU do leta 2020 ter k njihovi obnovitvi, v kolikor je to izvedljivo, pri čemer je treba povečati prizadevanja EU za zaustavitev svetovne izgube biotske raznovrstnosti. Voditelji držav in vlad EU so se pozneje na spomladanskem zasedanju Evropskega sveta 2010 zavezali viziji in ciljem EU glede biotske raznovrstnosti po letu 2010. Nazadnje je Evropski svet junija 2010 podprl strategijo EVROPA 2020 (COM(2010) 2020) v kateri je poudarjena pomembnost doseganja ciljev biotske raznovrstnosti, zlasti z razvojem pobude za učinkovitost virov.

Maja 2011 je Evropska Unija sprejela Strategijo ohranjanja biotske raznovrstnosti do leta 2020 (Evropska komisija 2011). V prvem od njenih šestih ciljev je popolna implementacija Direktive o pticah in Direktive o habitatih. Za to so predvideni štirje koraki: 1. zaključek vzpostavitve omrežja Nature 2000 in zagotovitev dobrega upravljanja; 2. zagotovitev zadostnega financiranja področij Nature 2000; 3. povečanje ozaveščenosti in vpletenosti interesnih skupin in izboljšanje uveljavljanja; 4. izboljšanje in racionalizacija monitoringa in poročanja.

Na zasedanju 2. februarja 2016 v Strasbourgu so člani Evropskega parlamenta z veliko večino podprli Resolucijo o vmesnem pregledu strategije EU za biotsko raznovrstnost. Resolucija daje močno podporo omrežju Nature 2000. Evropski parlament v resoluciji poziva članice, naj zaključijo določanje kopenskih in morskih območij Nature 2000 in pripravijo načrte upravljanja. Poziva k sofinanciranju EU za upravljanje območij Natura 2000. Komisijo in države članice poziva, naj razvijejo nova orodja za odkrivanje nezakonitih dejavnosti na območjih Natura 2000 (Natura 2000 2016b).

3.1.1 Evropska Direktiva o ohranjanju prostoživečih ptic oz. Direktiva o pticah

Ministrski svet Evropske skupnosti je 2. aprila 1979 sprejel Direktivo o ohranjanju prostoživečih ptic (Council Directive 79/409/EEC on the Conservation of Wild Birds – "The Bird Directive" 1979). Direktiva o pticah predstavlja eno od pravnih podlag za vzpostavljanje območij Natura 2000. Predpis je začel veljati leta 1981, od takrat pa je bil že mnogokrat spremenjen, predvsem z Dodatki kjer so objavljeni sezname vrst ptic z različnimi varstvenimi statusi. V Uradnem listu Evropske unije je bila 26. 1. 2010 objavljena Direktiva 2009/147/ES

Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic (kodificirana različica) – prečiščeno besedilo direktive . Direktiva določa, da morajo države zavarovati, vzdrževati ali ponovno vzpostaviti zadostno pestrost in velikost življenjskih prostorov za vse prosto živeče ptice ter za vrste navedene v Prilogi I opredeliti najpomembnejša tovrstna območja kot Posebna območja varstva (SPA – Special Protected Area) (Evropski parlament in svet 2010).

Ohranjanje, vzdrževanje in ponovno vzpostavljanje biotopov in habitatov vključuje zlasti naslednje ukrepe:

- ustanovitev zavarovanih območij,
- vzdrževanje in upravljanje habitatov v skladu z ekološkimi zahtevami na zavarovanih območjih in izven njih,
- ponovno vzpostavitev uničenih biotopov,
- ustvarjanje biotopov.

Vrste iz priloge I so predmet posebnih ukrepov. Vrste iz priloge II se zaradi svojega populacijskega nivoja, geografske razporeditve in stopnje razmnoževanja lahko lovijo skladno z nacionalno zakonodajo. Prodaja, prevoz, posedovanje in ponudba se ne prepovejo oz. se dovolijo za vrste iz priloge III, v kolikor so bile ptice ubite ali ujete zakonito ali kako drugače zakonito pridobljene. V prilogi IV so naštetna prepovedana sredstva, naprave in načini za lov, ulov ali uboj ptic ter prepovedana prevozna sredstva in pogoji za lov. Posebna pozornost se nameni raziskovanju in dejavnostim, povezanih z vsebinami iz priloge V.

Države članice so obvezane Komisiji vsaka tri leta predložiti poročilo o izvajanju nacionalnih predpisov sprejetih na podlagi te direktive (povzeto po Evropski parlament in svet 2010).

3.1.2 Evropska Direktiva o ohranjanju naravnih habitatov oz. Direktiva o habitatih

Direktivo o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (The Council Directive 92/43/EEC on the Conservation of Natural Habitats and of Wild Fauna and Flora – "The Habitat Directive") je sprejel Ministrski svet 21. maja 1992. Direktiva predstavlja drugo od pravnih podlag za vzpostavljanje območij Natura 2000. Direktiva o habitatih je bila večkrat dopolnjena (Svet Evropskih skupnosti 1992). Zadnja konsolidirana verzija je iz leta

2013, ko je bila sprejeta Direktiva Sveta št. 2013/17/EU o prilagoditvi nekaterih direktiv na področju okolja zaradi pristopa Republike Hrvaške (Vlada RS 2015).

Cilj direktive je prispevati k zagotavljanju biotske raznovrstnosti z ohranjanjem naravnih habitatov in prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst na evropskem ozemlju. Ukrepi, sprejeti na podlagi te direktive, so namenjeni vzdrževanju ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst v interesu Skupnosti.

V 3. členu direktiva vzpostavlja usklajeno evropsko ekološko omrežje posebnih ohranitvenih območij, imenovano Natura 2000, ki ga sestavljajo območja z naravnimi habitatnimi tipi iz Priloge I in habitati vrst iz Priloge II. Območje Natura 2000 vključuje posebna območja varstva (SPA – Special Protected Area), ki so jih države članice določile na podlagi Direktive 79/409/EGS. Vsaka država članica prispeva k vzpostavitvi Nature 2000 sorazmerno glede na zastopanost naravnih habitatnih tipov in habitatov vrst na njenem ozemlju. Zato vsaka država članica določi posebna ohranitvena območja na podlagi meril iz Priloge III, iz seznamov iz Priloge I in II.

Ključne obveznosti glede območij omrežja NATURA 2000 so opredeljene v 6. členu direktive:

- ustrezni načrti upravljanja pripravljene posebej za ta območja,
- zakonski, upravni ali pogodbeni ukrepi ki ustrezajo ekološkim zahtevam,
- preprečevanje slabšanja razmer in vznemirjanja vrst,
- preverjanje vseh načrtov ali projektov (tudi če so načrtovani zunaj območja in lahko vplivajo na vrste/habitate v območju),
- izravnalni ukrepi v primeru izvedbe projekta s sicer negativno presojo posledic, ki jih je potrebno izvesti iz nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa.

Ohranjanje prednostnih naravnih habitatov in vrst je v interesu Evropske skupnosti, zato ta sofinancira ukrepe nujne za ohranitev ali ponovno vzpostavitev ugodnega stanja ohranjenosti vrst na območjih pomembnih za skupnost.

V Prilogi I so naštet naravni habitatni tipi v interesu skupnosti (198 habitatnih tipov, od tega 50 prednostnih), v Prilogi II pa vrste v interesu skupnosti (230 živalskih in 483 rastlinskih vrst), za ohranjanje katerih je treba določiti posebna ohranitvena oz. varstvena območja (SAC – Special Areas of Conservation). Merila za izbiranje območij so naštet v Prilogi III.

V Prilogi IV so naštetе živalske in rastlinske vrste v interesu skupnosti, ki jih je potrebno strogo varovati, v prilogi V pa živalske in rastlinske vrste v interesu skupnosti pri katerih za odvzem iz narave in izkoriščanje lahko veljajo ukrepi upravljanja.

V Prilogi VI so našteti prepovedani načini in sredstva za ulov in uboj ter prevozna sredstva.

3.2 Varstvena območja

Med najpomembnejše in najstrožje obveznosti Direktive o habitatih sodi izbor, določitev in ohranjanje omrežja območij, imenovanih posebna ohranitvena območja. Vzpostavitev omrežja je opredeljena v 3. Členu Direktive o habitatih, cilj pa je ohranjanje habitatnih tipov iz Priloge I in vrst iz Priloge II, med njimi pa predvsem tistih ki so spoznane za prednostne⁴ (člena 1(d) in 1(h)).

Vsaka država članica pripravi seznam območij, ki so bistvena za ohranjanje vrst in habitatnih tipov iz obeh prilog direktive. To je državni seznam **potencialnih območij narave pomembnih za Evropsko skupnost** (pSCI). Država članica nato posreduje seznam Evropski komisiji, ki po preverjanju seznama po posebnem postopku (pri tem sodelujeta Evropska okoljska agencija, Habitatni komite, Komisija in država članica) sprejme **seznam območij narave pomembnih za Evropsko skupnost** (SCI – Sites of Community Interest).

Država članica je nato dolžna območjem iz tega seznama na njenem ozemlju s svojo zakonodajo podeliti pravni **status posebnih ohranitvenih območij** (SAC – Special Area of Conservation – v Sloveniji so to posebna varstvena območja) in zagotoviti izvajanje varstvenih določil iz 6. člena Direktive o habitatih.

V omrežje teh območij, imenovano Natura 2000, so vključena tudi Posebna območja varstva (SPA – Special Protection Area), opredeljena z Direktivo o pticah. Območja SPA in SAC so lahko ločena, se prekrivajo ali so vsebovana eno v drugem.

Ena od bistvenih razlik med območji je, da se posebna območja varstva (SPA/POV) pomembna za ohranjanje ptičjih vrst po določitvi območij s strani držav članic vključijo v omrežje neposredno, za posebna ohranitvena območja (SAC/POO) pomembna za ohranjanje rastlinskih

---

⁴Prednostni habitatni tip je naravni habitatni tip, ki je v nevarnosti da izgine, za njegovo ohranitev pa je skupnost še posebej odgovorna.

in živalskih vrst ter habitatnih tipov, pa je v Direktivi o habitatih določen poseben postopek določitve. Po potrditvi liste območij s strani evropske Komisije za območja ki so pomembna za Skupnost (SCI/OPS) morajo države članice ta območja določiti za območja Natura 2000 (skupaj SPA/POV in SAC/POO).

3.3 Natura 2000 v Sloveniji

Območja Nature 2000 in potencialna območja Nature 2000 so nastala na podlagi strokovnega dela projektne skupine, ki so jo sestavljali predstavniki Ministrstva za okolje, prostor in energijo, Agencije RS za okolje in Zavoda RS za varstvo narave. Strokovne osnove so pripravljali ali pri njihovi pripravi sodelovali številni strokovnjaki z večine vseh v Sloveniji obstoječih znanstvenih in strokovnih institucij ter več nevladnih organizacij in posameznih strokovnjakov s področja biologije in ekologije rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov. Na strokovni predlog je podala mnenje tudi s strani Ministrstva za okolje, prostor in energijo imenovana strokovna skupina, sestavljena iz predstavnikov Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru, Nacionalnega inštituta za biologijo, Gozdarskega inštituta Slovenije, Biološkega inštituta Jovana Hadžija ZRC SAZU in Prirodoslovnega muzeja (Vlada RS 2004).

Strokovna izhodišča ki so bila podlaga za vzpostavitev območja Natura 2000, so v Sloveniji nastajala od leta 2001 dalje (Natura 2000 2016a). Med prvimi je bilo leta 2001 izdelano poročilo Raziskava razširjenosti evropsko pomembnih vrst v Sloveniji (Prirodoslovni muzej Slovenije, julij 2001). Cilji projekta Raziskava razširjenosti evropsko pomembnih vrst v Sloveniji so bili priprava arealnih kart evropsko pomembnih vrst v Sloveniji, ocena ogroženosti obravnavanih taksonov⁵ in priprava predlogov nadaljnjih raziskav.

Temu poročilu so sledile študije po posameznih taksonomskih skupinah in habitatnih tipih, ki so služile kot podlaga za določitev območij Natura 2000 v Sloveniji. Na spletni strani o Naturi 2000 so izpostavljene študije o nevretenčarjih (metulji, hrošči, kačji pastirji, mehkužci),

---

⁵Takson – biološki izraz, ki označuje skupino organizmov kot sistematsko enoto.

vretenčarjih (ribe, dvoživke, ptice, netopirji, vidra, bober, rjavi medved, ris, rastline, ...), habitatnih tipih (gozdni in negozdni habitatni tipi, pregled in izbor jam) in druge (reka Drava).

Januarja 2003 je bila potrjena Metoda opredeljevanja potencialnih območij narave ekološkega omrežja NATURA 2000 v Sloveniji. Njen namen je bil opredeliti postopke za določitev potencialnih naravnih območij pomembnih za Evropsko skupnost (pSCI) na podlagi pravnih izhodišč Direktive o habitatih, prakse Evropske komisije in držav članic (povzeto po Škoberne 2003). Po tej metodi so bile določene štiri faze priprave državnega seznama potencialnih območij: pripravljalna faza, analiza, sinteza in dopolnjevanje. V pripravljalni fazi je šlo za preverjanje seznama evropsko pomembnih rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov v Sloveniji – to pomeni ugotavljanje, katere rastlinske vrste/habitatni tipi iz prilog direktive so prisotne na ozemlju Slovenije in kakšen je njihov pomen za ohranjanje v okviru Evropske Skupnosti. Prav tako se je pripravila ocena razpoložljivosti, dostopnosti in popolnosti podatkov za posamezno vrsto/habitat. V fazi analize se je opredelilo razširjenost, trende nihanja populacij, stopnje raziskanosti, vzroke ogroženosti, ekološke zahteve in varstvene usmeritve za vsako vrsto/habitatni tip, za katerega se je po preverjanju seznama izkazalo, da je smiselno opredeliti območja za njihovo ohranjanje vključno z vzpostavitvijo podatkovne zbirke (ali ustrezne povezave). Območja so se opredelila po posameznih vrstah oz. habitatnih tipih glede na merila iz Priloge III. Preverila se je zadostnost po biogeografskih regijah po navodilih iz biogeografskih seminarjev. V fazi sinteze so se opredelila območja pSCI (združevanje posameznih območij opredeljenih glede na posamezno vrsto/habitat) in posebna varstvena območja (pPosVO) – združevanje s predlogi SPA. Izpolnil se je standarden obrazec in natančno kartografsko opredelila meja pSCI. Na podlagi ugotovitev iz pripravljalne faze in deloma analize so se v zadnji fazi dopolnjevanja naročale in/ali usmerjale potrebne raziskave za dopolnitev podatkov o obstoječih pSCI ter predlogi za morebitna nova območja. Predlogi so se dopolnili z novimi podatki (izsledki raziskav). Ti so vsebovali zlasti večanje kakovosti podatkov za obstoječa območja, korekcije meja obstoječih območij in predloge novih območij, dopolnjevanje SDF (Standard Data Form – z uredbo predpisan standardni obrazec za vpisovanje podatkov za območja pSCI). Dopolnjevanje je bilo do končnega predloga za Vlado RS pred vstopom možno za pSPA in pSCI, po vstopu v EU pa le še za pSCI do zaključenega predloga SCI.

Vlada Republike Slovenije je 29. aprila 2004 določila območja Natura 2000 v Sloveniji z Uredbo o posebnih varstvenih območjih (območjih Nature 2000) (Uradni list št. 45/04). Na

podlagi Alpskega biogeografskega seminarja, ki je bil maja 2005 in Celinskega biogeografskega seminarja, ki je bil aprila 2006, je nato Evropska komisija 13. novembra 2007 potrdila slovenski predlog območij v celinski biogeografski regiji. Odločitev je Komisija objavila 15. januarja 2008 v Uradnem listu EU (UL EU 12/2008). Deset dni kasneje, 25. januarja 2008 pa je Komisija z objavo v Uradnem listu EU (UL EU 77/2008) potrdila dopoljnjeni seznam območij Natura 2000 v alpski regiji. Vsa potencialna območja Natura 2000 v Sloveniji (pSCI) je potrdila Komisija (SCI) 19. marca 2008 z uradno objavo (L77/106) (Natura 2000 2016a).

OECD – Delovna skupina za okoljsko učinkovitost⁶ je 18. januarja 2012 sprejela Presajo in priporočila v sklopu Presoje učinkovitosti okoljske politike Slovenije (OECD 2012). Operativni program upravljanja območij Natura 2000 – po oceni OECD – podpira vključevanje biotske raznovrstnosti v ostale politike in sektorje kot so na primer turizem, kmetijstvo in gozdarstvo, ta prizadevanja pa bi bilo potrebno še okrepiti. Sloveniji priporočajo, naj zaključi določitev celovitega in reprezentativnega omrežja pravno zavarovanih območij ter izvede načrte za varovanje prednostnih habitatov in vrst v okviru Nature 2000 (Natura 2000 2016a).

Republika Slovenija je s strani Evropske komisije prejela dva uradna opomina glede izpolnjevanja obveznosti določil Direktive o habitatih in Direktive o pticah. Leta 2007 je Komisija je v uradnem opominu št. 2007/2160 pozvala Republiko Slovenijo, da v skladu s členom 226 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti predloži komisiji informacije in znanstveno utemeljene razloge za zmanjšanje posebnih območij varstva glede ugotovljenih nepravilnosti v zvezi z izpolnjevanjem obveznosti iz prvega in drugega odstavka 4. člena Direktive o pticah, leta 2012 pa uradni opomin št. 2012/2060 zaradi neizpolnjevanja obveznosti glede zadostne določitve območij Natura 2000 iz prvega odstavka 3. člena in prvega odstavka 4. člena Direktive o habitatih (Natura 2000 2016a).

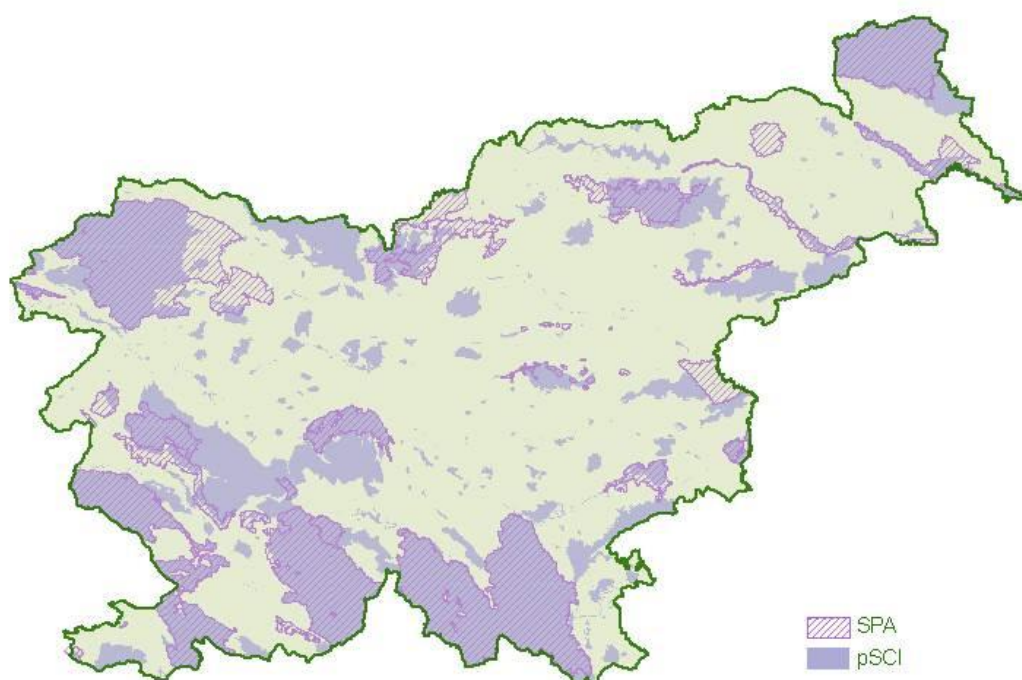
⁶Okoljske presoje OECD so neodvisni pregledi napredka države pri doseganju notranjih in mednarodni zavez glede okoljske politike. Podpirajo tudi aktiven dialog med državami članicami skozi medsebojno učenje in izmenjavo dobrih praks. Spodbujajo večjo odgovornost vlad nasproti javnemu mnenju v okviru OECD in izven njega (Bahun 2012).

Republika Slovenija je do dokončne določitve posebnih območij varstva za izpolnjevanje obvez iz Direktive o pticah sprejela začasen ukrep izvajanja presoje sprejemljivosti na območjih, za katera je Evropska komisija menila, da izpolnjujejo kriterije za določitev (SPA dodatek). Hkrati je pristopila k reviziji strokovnega predloga teh območij. Na podlagi Načrta ugotavljanja posledic vpliva območij Natura 2000 in določitev razvojnih ukrepov iz leta 2004 je bil leta 2013 pripravljen Načrt ugotavljanja posledic vpliva območij Natura 2000 in določitve razvojnih ukrepov za potrebe sedanje širitve območij. Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) je bila dopolnjena v aprilu 2013 (Ur. L. RS 33/2013 z dne 19. 4. 2013) in januarja 2014 (Ur. L. RS 3/2014 z dne 10. 1. 2014) (Natura 2000 2016a).

Evropska komisija je na bilateralnem srečanju (ti. biogeografskem seminarju) junija 2014 strokovno preverila stanje izpolnjenosti obveznosti Direktive o habitatih glede vzpostavljenega območja Natura 2000 v Sloveniji. Evropska komisija je 3. decembra 2014 potrdila slovenski predlog območij. Odločitev o posodobitvi seznama območij v alpski biogeografski regiji in v celinski biogeografski regiji je Komisija objavila 23. januarja 2015 v Uradnem listu EU. Zaključki seminarja so pokazali bistven napredek in še nekaj pomanjkljivosti, ki jih je Slovenija odpravila s spremembo Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) 16. marca 2016 (Natura 2000 2016a).

Določenih je 355 območij, od tega jih je 324 določenih na podlagi direktive o habitatih in 31 na podlagi direktive o pticah (glej Sliko 3.1). Območja so določena z Uredbo o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (neuradno prečiščeno besedilo – 2016). Skupna površina v območjih Nature 2000 je 7684 km², od tega 7.678 km² na kopnem in 6 km² na morju (ZRSVN, 2016). Območja zajemajo 37,16 odstotkov površine Slovenije. Območja se pretežno prekrivajo, saj je več kot polovica površin predlaganih na podlagi direktive o habitatih znotraj predlaganih posebnih varstvenih območij po Direktivi o pticah. Gozdovi pokrivajo 71 odstotkov površine območij Natura 2000, nad gozdno mejo je 5 odstotkov, kmetijskih zemljišč in zemljišč v zaraščanju je 23 odstotkov, vode je en odstotek, pozidanega pa je dva odstotka površine. V zavarovanih območjih (Triglavskem narodnem parku, regijskih in krajinskih parkih ter rezervatih in naravnih spomenikih) je 29 odstotkov površine območij Natura 2000. Po Direktivi o habitatih je določenih 114 vrst in 60 habitatnih tipov, po Direktivi o pticah pa 122 vrst (v to število niso zajete ujede in vodne ptice, ki se v uredbi ne navajajo poimensko, temveč le kot skupina. Cela skupina je zabeležena kot ena vrsta) (Natura 2000 2016a).

Slika 3.1: Območja Natura 2000 v Sloveniji

Vir: Ministrstvo za okolje in prostor (2016b).

Vlada RS je 16. 3. 2016 s sklepom št. 35600-2/2016/4 sprejela nov Načrt ugotavljanja posledic vpliva območij Natura 2000 in določitve razvojnih ukrepov. Načrt ukrepov 2004 je temeljil na izhodišču da določitev evropskega statusa območjem Natura 2000 spreminja razvojne predpogoje samoupravnih lokalnih skupnosti. Na eni strani omejuje enostransko uporabo naravnih bogastev, na drugi pa ponuja številne spodbude za ohranjanje biotske raznovrstnosti z multiplikacijsko ugodnimi učinki za ekonomski razvoj lokalnih skupnosti. Temeljno ekonomsko politično vprašanje tako ni, ali pozitivni učinki statusa območja Natura 2000 pretehtajo negativne, ampak kako izrabiti nove razvojne možnosti na območjih Natura 2000 in s stališča države predvsem, kako spodbuditi javno in zasebno izrabo novih priložnosti. Neprilagodljivost novim razvojnim izzivom zaradi sedanjih koristi od enostranske rabe

neobnovljivih naravnih bogastev kot npr. biotskih vrednot ni upravičena, zato jo spremljajo negativne spodbude. Ohranjanje biotske raznovrstnosti pa lahko prinaša tudi neposredne kratkoročne koristi, ki bi jih bilo treba začeti izkoriščati. Dodelitev statusa območja Natura 2000 je v svojem izvornem pomenu ukrep trajnostnega razvoja ki nima negativnih učinkov, oziroma je sama njegova uvedba že odziv na negativne razsežnosti gospodarskega razvoja (Vlada RS 2004).

Ključni cilji in ukrepi zastavljeni v Načrtu iz leta 2013 so: večji izkoristek naravnih virov ob manjši rabi prostora z usmerjanjem razvoja v območja naselij in na že degradirana območja, razvoj podeželja z učinkovitimi dejavnostmi za življenje na podeželju (javni promet, storitve, prodaja produktov, ...) s poenostavitvijo postopkov za manjše posege, vključitev dejavnosti za ohranjanje in upravljanje območij Nature 2000 v sisteme financiranja, razvite storitve in dejavnosti za trajnostno izkoriščanje naravnih virov, obračun dejanske cene storitev in izdelkov iz naravnih virov, ki vključuje tudi ekosistemske storitve, ohranjanje rabe naravnih virov, ki je pomembna za ohranjanje in upravljanje območij Nature 2000, učinkovit Operativni program – program upravljanja območij Natura 2000, promocija Natura območij s pomočjo društev, šol, lastnikov zemljišč in drugih zainteresiranih, prepoznavnost Slovenije kot države z ohranjenim naravnim okoljem evropskega pomena in zgledno skrbjo zanj ter podpora projektom za ohranjanje in upravljanje območij Nature 2000 s strani države (Vlada RS 2013).

Načrt iz leta 2016 temelji na istih izhodiščih kot Načrt iz leta 2004. V Načrtu iz leta 2016 se ugotavlja, da predlagana dopolnitev območij Natura in uvedba dodatnega območja Natura 2000 ne prinaša velikih sprememb v izvajanju naravovarstvene politike, saj gre večinoma za dopolnitev obstoječih območij Natura 2000 z majhnim številom (največkrat le ena ali dve) dodatnih kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov. V priporočilih je navedeno, da je priprava občinskih prostorskih načrtov večinoma zaključena, vendar je pomembno kako se izvaja umeščanje večjih posegov na državni ravni – z usklajenim umeščanjem in jasnimi omejitvami in možnostmi omilitve vplivov se lahko postavi zgled in poveča razumevanje mehanizmov načrtovanja, usklajenega z varstvenimi cilji omrežja območij Nature 2000 (Vlada RS 2016).

2.3.1. Pravne podlage v Sloveniji

Slovenija je kot ostale članice EU Direktivi o pticah in habitatih implementirala v svojo zakonodajo in preko svojih pravnih instrumentov in izkušenj izvaja zastavljene cilje EU. Zakonsko osnovo v Sloveniji predstavljajo (povzeto po Eržen, 2000 in Programu upravljanja območij Natura 2000 (2015 – 2015) 2015):

Zakon o varstvu okolja;

ta zakon ureja varstvo okolja pred obremenjevanjem kot temeljni pogoj za trajnostni razvoj in v tem okviru določa temeljna načela varstva okolja, ukrepe varstva okolja, spremljanje stanja okolja in informacije o okolju, ekonomske in finančne instrumente varstva okolja, javne službe varstva okolja in druga z varstvom okolja povezana vprašanja. Zakon vzpostavlja sistemski okvir za ohranjanje narave, katere bistveni del je ohranjanje biotske raznovrstnosti. Namen varstva okolja je spodbujati in usmerjati tak družbeni razvoj, ki omogoča dolgoročne danosti za človekovo zdravje, počutje in kakovost življenja ter ohranjanje biotske raznovrstnosti.

Zakon o ohranjanju narave;

ta zakon določa ukrepe ohranjanja biotske raznovrstnosti in sistem varstva naravnih vrednot z namenom prispevati k ohranjanju narave. Zakon določa posebno varstveno območje (območje Natura 2000), ki je na ozemlju EU ekološko pomembno območje pomembno za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja ptic in drugih živalskih ter rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov. Posebna varstvena območja tvorijo evropsko ekološko omrežje imenovano Natura 2000. Vlada po predhodnem mnenju samoupravnih lokalnih skupnosti, na katerih ozemlju leži predlagano posebno varstveno območje, določi posebna varstvena območja z varstvenimi cilji na teh območjih ter predpiše varstvene usmeritve za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov ter zagotavlja njihovo varstvo z ukrepi varstva naravnih vrednot na podlagi tega zakona. Vsi predmeti varstva so določeni z ustreznim podzakonskim predpisom, aktom ministra pristojnega za varstvo narave, ali uredbo Vlade. Varstveni ukrepi se določijo s posebnim programom upravljanja, ki ga sprejme Vlada kot operativni program varstva okolja, katerega vsebino in postopek sprejemanja določa ZVO-1 (drugi odstavek 33. člena ZON). Varstveni ukrepi po ZON so neposredni in posredni ukrepi. Med neposredne ukrepe se uvrščajo zlasti pogodbeno varstvo in skrbništvo, obnovitev ter začasno zavarovanje in zavarovanje. Eden od najpomembnejših posrednih ukrepov varstva območij Nature 2000 in potencialnih območij Nature 2000 je presoja sprejemljivosti vplivov planov ali posegov v naravo na varstvene cilje območij Natura. Presoja sprejemljivosti je urejena za plane v okviru izvedbe postopka celovite presoje vplivov na okolje, ki se izvaja na

podlagi predpisov o varstvu okolja, za posege v naravo pa v okviru okoljevarstvenega soglasja, naravovarstvenega soglasja, dovoljenja za poseg v naravo oziroma drugega dovoljenja. Podrobneje je urejena na podlagi ZON (33(a), 101, 101(a), 101(b), 101(c), 101(d), 101(e), 101(f), 104(a) in 105(a) člen), Uredbe o posebnih varstvenih območjih (Natura 2000) in Pravilnika o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Uradni list RS, št. 130/04, 53/06, 38/10 in 3/11) ter poteka skladno z zahtevami Direktive o habitatih že od dneva pristopa Republike Slovenije k Evropski uniji.

Uredba o posebnih varstvenih območjih – območjih Nature 2000;

ta uredba določa posebna varstvena območja (območja Nature 2000) in varstvene cilje na teh območjih ter varstvene usmeritve za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja prosto živečih rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov ter habitatnih tipov katerih ohranjanje je v interesu Evropske unije. Določa tudi druga pravila ravnanja za ohranjanje teh območij ter potencialna posebna ohranitvena območja in način njihovega varstva. V Uredbi o posebnih varstvenih območjih (območjih Nature 2000) je podrobneje urejeno načrtovanje varstva območij Nature 2000 in potencialnih območij Nature. Temeljni načrtovalski dokument je Program upravljanja območij Nature. Uredba določa, da je program upravljanja operativni načrt s področja ohranjanja narave, ki ga sprejme vlada na predlog ministrstva v skladu s predpisi s področja ohranjanja narave.

Zakon o varstvu podzemnih jam;

veliko območij Nature je določenih prav zaradi vrst, vezanih na podzemne jame oziroma na habitatni tip jam. Podzemne jame so naravne vrednote državnega pomena in so v lasti države. Zakon ureja varstvo in rabo podzemnih jam, varstvene režime, ukrepe varstva in druga pravila ravnanja vključno z obnovitvijo podzemnih jam, ki so onesnažene ali poškodovane.

Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja 2005–2012;

resolucija določa dolgoročne cilje, usmeritve in naloge na področju varstva okolja, kamor spada tudi ohranjanje narave. Resolucija temelji na dejstvu, da predstavlja omrežje Nature 2000 območja najprimernejša za ohranjanje ali doseganje ugodnega stanja vrst in habitatnih tipov v interesu EU, katere del je Slovenija. Za doseganje takega stanja zato predvideva ukrepe, ki so lahko ukrepi varstva narave ali ukrepi prilagojene rabe naravnih dobrin ali ukrepi prilagojenega

upravljanja z vodami ali kmetijsko-okoljski ukrepi. Določanje teh ukrepov je vsebina programa upravljanja posebnih varstvenih območij, ki je operativni načrt ohranjanja narave.

Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji za obdobje 2002–2012;

gre za strateški dokument, ki za obdobje 2002–2012 določa sklop specifičnih ciljev in usmeritev za usklajeno izvajanje ukrepov, ki prispevajo k doseganju treh glavnih ciljev Konvencije o biološki raznovrstnosti. Ti cilji so ohranjanje biotske raznovrstnosti, trajnostna raba njenih sestavin in poštena in pravična delitev koristi genskih virov. Analiza doseganja ciljev Strategije ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji (Kus Veenvliet 2012 v Centrih 2015, 72) je pokazala, da se slednja v svojem desetletnem obdobju (2002–2012) ni nikoli celostno uresničevala in zanjo tudi ni bil sprejet izvedbeni akcijski načrt. Sicer so se izvajali mnogi ukrepi ohranjanja biotske raznovrstnosti, a so se istočasno pritiski zaradi človekovih dejavnosti tako povečali, da upadanja biotske raznovrstnosti nismo mogli več zaustaviti. Priprava nove Strategije za obdobje 2015–2025 je tako zakonska obveza na podlagi 47. in 48. člena Zakona o varstvu okolja, kot tudi 17. cilj strateškega načrta Konvencije o biotski raznovrstnosti za obdobje 2011–2020, sprejetega na 10. zasedanju držav podpisnic konvencije leta 2010 (Centrih 2015, 72).

Načrt ugotavljanja posledic vpliva območij Natura 2000 in določitev razvojnih ukrepov;

namen načrta je določiti načine ugotavljanja posledic vpliva območij Nature 2000 na samoupravne lokalne skupnosti v katerih se ta območja nahajajo, in sicer glede na socialne in gospodarske razmere v samoupravnih lokalnih skupnostih. Na podlagi ugotovljenih posledic se po potrebi določijo ustrezni razvojni ukrepi. Vzporedno s tem se postavi okvir za spremljanje in vrednotenje doseganja strateških ciljev in usmeritev na področju biotske raznovrstnosti kot razvojnega dejavnika in ustreznih indikatorjev ter razvije dejavnike lažjega dostopa območij Nature 2000 do ekonomskih priložnosti.

Program upravljanja območij Natura 2000 (2015–2020);

osnovni namen programa upravljanja je opredeliti izpolnjevanje obveznosti varstva posebnih varstvenih območij – območij Nature 2000, ki jih nalagata Republiki Sloveniji Direktiva o pticah in Direktiva o habitatih za obdobje 2015–2020. S programom upravljanja se podrobneje opredeljujejo varstveni cilji in ukrepi na območjih Natura, pa tudi pristojni sektorji in odgovorni nosilci za izvajanje varstvenih ukrepov.

Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah;

Vlada RS je s to uredbo zavarovala ogrožene prosto živeče rastlinske vrste, predpisala pravila ravnanja, poseben varstven režim ter ukrepe varstva in smernice za ohranitev habitatov teh vrst z namenom ohranitve ugodnega stanja teh vrst. Z varstvenim režimom in varstvom habitatov se zagotavlja tudi varstvo mednarodno varovanih vrst, uredba pa ureja tudi ukrepe za vzdrževanje ali obnovitev ugodnega stanja tistih rastlinskih vrst, ki so v interesu Evropske skupnosti. Prepovedano je zavestno uničenje, zlasti trganje, rezanje, ruvanje in odvzem iz narave, poškodovanje ali zbiranje rastlin.

Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah;

s to uredbo se zavarujejo ogrožene prosto živeče živalske vrste, predpišejo pravila ravnanja, poseben varstven režim ter ukrepi varstva in smernice za ohranitev habitatov živalskih vrst z namenom ohranitve ugodnega stanja teh vrst. Z varstvenim režimom in varstvom habitatov se zagotavlja tudi varstvo mednarodno varovanih živalskih vrst, uredba pa ureja tudi ukrepe za vzdrževanje ali obnovitev ugodnega stanja tistih živalskih vrst, ki so v interesu Evropske skupnosti. Prepovedano je zavestno poškodovati, zastrupiti, usmrtiti, odvzeti iz narave, loviti, ujeti ali vznemirjati živali.

Uredba o habitatnih tipih;

habitatni tip je biotopsko ali biotsko značilna in prostorsko zaključena enota ekosistema, katerega ohranjanje v ugodnem stanju prispeva k ohranjanju ekosistemov. Ta uredba določa habitatne tipe, ki se prednostno, glede na druge habitatne tipe prisotne na celotnem območju Republike Slovenije, ohranjajo v ugodnem stanju ter ureja usmeritve za njihovo ohranjanje.

Habitatni tipi ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju so tisti, ki so na ozemlju Republike Slovenije redki, ranljivi, imajo majhno naravno območje razširjenosti ali predstavljajo za določeno biogeografsko regijo značilen habitatni tip, in tisti katerih ohranjanje v ugodnem stanju se izvaja na podlagi ratificiranih mednarodnih pogodb ali je v interesu Evropske unije.

3.4 Posledice uvedbe območij Nature 2000

Naloga posamezne članice EU je, da Direktivi o pticah in habitatih implementira v svojo zakonodajo in izbere načine varovanja območij Nature 2000 in se odloči za prakso, ki bi bila najbolj ustrezna glede na njene posebnosti. Najbolj očitna pozitivna posledica uvedbe območij

je seveda zaščita in ohranitev biotske raznovrstnosti. Nadalje ima uvedba območij Nature 2000 lahko ugodne gospodarske koristi (ekološka pridelava, razvoj dodatnih dejavnosti – turizem, izobraževanje, prodaja izdelkov, dodatne zaposlitve in širše regionalne koristi, trženje blagovnih znamk), družbene koristi (boljši življenjski pogoji, več prostora za šport in preživljanje prostega časa, varovanje naravne dediščine in vzgajanje zavesti o pomembnosti varovanja okolja) ter na sploh dolgoročno pripomore k ohranjanju lokalnih podeželskih skupnosti in trajnostnega razvoja regij. Pa vendar po letih vstopa Slovenije v Evropsko unijo vsa območja Nature 2000 še ne delujejo na način kot bi si želeli. Lastniki in uporabniki zemlje zato to dejstvo občutijo prej kot slabost, ne kot prednost. Varstvo narave se zdi prevelik strošek, ki nima vedno takojšnjih pozitivnih učinkov. Vzpostavitev območij Nature 2000 je povzročilo stroške za določene skupine. Vpliva lahko na cene zemljišč, omeji načine kmetovanja in ribolova. Na rudarske in gozdarske dejavnosti vpliva bodisi z omejevanjem njihovih dejavnosti bodisi z dodatnimi stroški povezanimi s spremembami v načinu izvajanja teh dejavnosti (povzeto po Eržen 2008).

Ukrepi za doseganje varstvenih ciljev v Programu upravljanja območij Nature 2000 (2015 – 2020) pokrivajo ukrepe varstva narave, prilagojene rabe naravnih dobrin, upravljanja voda, varstvo kulturne dediščine, mehanizem prostorskega načrtovanja in prispevek k pametni, trajnostni in vključujoči rasti. Program upravljanja postavlja tudi izhodišče za izvajanje integriranih projektov LIFE in je tako podlaga za črpanje teh sredstev. Z opredelitvijo ciljev in pristojnih sektorjev ter odgovornih nosilcev za izvajanje varstvenih ukrepov se želijo omogočiti horizontalne povezave s strateškimi načrti in razvojnimi programi. Poleg tega se s programom upravljanja določajo prednostni projekti, ki omogočajo tudi izkoriščanje priložnosti območij Nature 2000 za lokalni oziroma regionalni razvoj, delovna mesta in gospodarsko rast ter ohranjanje kulturne dediščine, upoštevajoč gospodarske, socialne, kulturne in demografske značilnosti ter načela trajnostnega razvoja. Poleg navedenega se z ukrepi informiranja in komuniciranja osvešča prebivalce, da Natura 2000 ni samo ovira, ampak mora biti predvsem priložnost oz. izziv (Vlada RS 2015).

Vsekakor je omrežje Nature 2000 pozitiven odraz večje skrbi za okolje in za ohranjanje biotske raznovrstnosti, vendar pa morajo biti območja Nature 2000 tudi ustrezno upravljana. Država pa mora poskrbeti za načine varovanja območij Nature 2000, ki bodo omogočali priložnosti za nove, inovativne načine razvoja v simbiozi z naravo, pri čemer morajo aktivnosti biti izvedene

na način ki je skladen z ohranjanjem vrst habitatov, ki živijo in uspevajo na tem področju kar velja tudi za umeščanje infrastrukturnih projektov v ta območja.

4 PROSTORSKO NAČRTOVANJE IN UMEŠČANJE CESTNE INFRASTRUKTURE V PROSTOR

4.1 Postopek priprave Državnega prostorskega načrta za odseke iz Nacionalnega programa izgradnje avtocest v Republiki Sloveniji

Velik del skrbi za varovanje okolja je vključen že v najzgodnejšo fazo načrtovanja in priprave prostorske dokumentacije za posamezni projekt. Isto velja za gradnjo avtocest in hitrih cest. Vplivi na okolje se vrednotijo skladno s predpisi s področja varstva okolja in ohranjanja narave v okviru postopka priprave državnega prostorskega načrta, ki ga z uredbo za vsak posamezen odsek sprejme Vlada RS.

Postopek priprave in sprejemanja državnih prostorskih načrtov za posamezne odseke avtocest je določal najprej Zakon o urejanju naselij in drugih posegov v prostor, nato Zakon o urejanju prostora – ZUreP-1, ki je bil v veljavi od leta 2003, konec aprila 2007 pa je stopil v veljavo Zakon o prostorskem načrtovanju – ZPNačrt⁷, ki je poskušal uvesti racionalizacijo prostorskih aktov na vseh ravneh in naj bi skrajšal čas priprave prostorskih aktov in s tem realizacije investicij. Dne 27. 10. 2010 je stopil v veljavo Zakon o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor (ZUPUDPP) (Uradni list RS št. 80/10, 106/10, 57/12). ZUPUDPP določa specifični postopek priprave državnega prostorskega načrta (DPN), ki naj bi bil poenostavljen, preprečil naj bi nepotrebno podvajanje dokumentacije in bil časovno krajši (glej Sliko 4.1). Že začeti postopki priprave DPN-jev se nadaljujejo po ZUPUDPP. Državni prostorski načrt je prostorski akt, s katerim se načrtujejo prostorske ureditve državnega pomena, ki ne sme biti v nasprotju z državnim strateškim prostorskim aktom. Pobudnik priprave načrta je ministrstvo, v čigar delovno področje spada prostorska ureditev, za načrtovanje katere daje pobudo. Koordinator priprave načrta je ministrstvo, pristojno za prostor. Investitor po tem zakonu je oseba, ki naroči izdelavo načrta, oziroma izvede z njim načrtovane prostorske ureditve. Pobudnik, koordinator in investitor so odgovorni za pripravo načrta.

Pobudnik postopkov priprave in sprejemanja državnih prostorskih načrtov za posamezne odseke avtocest in drugih državnih cest opredeljenih v Nacionalnem programu izgradnje

---

⁷ S sprejetjem Zakona o prostorskem načrtovanju – ZPNačrt se Državni lokacijski načrt preimenuje v Državni prostorski načrt.

avtoceste v Republiki Sloveniji je Ministrstvo za infrastrukturo. Koordinator priprave načrta je Ministrstvo za okolje in prostor. Kot investitor v postopku sprejemanja državnega prostorskega načrta nastopa Družba za avtoceste v republiki Sloveniji d. d. (v nadaljevanju Dars d. d.).

Pobudo za pripravo državnega prostorskega načrta, predhodno usklajeno s koordinatorjem, poda pobudnik načrta. Koordinator pošlje usklajeno pobudo vsem državnim nosilcem urejanja prostora, da nanjo podajo smernice, in ministrstvu pristojnemu za celovito presojo vplivov na okolje, da odloči o potrebnosti izvedbe postopka celovite presoje vplivov na okolje. Pobudo pošlje tudi občinam na katere se pobuda nanaša in jo hkrati objavi na svojih spletnih straneh. Javnost ima možnost v roku 30 dni od objave pobude na spletnih straneh koordinatorja nanjo dati predloge, priporočila, usmeritve in mnenja.

Po prejemu predlogov javnosti, smernic, podatkov, strokovnih podlag državnih nosilcev urejanja prostora in občin ter odločitve ministrstva o potrebi izvedbe celovite presoje vplivov izvedbe na okolje jih koordinator in pobudnik skupaj z investitorjem in izdelovalcem v roku 30 dni analizirata. Na podlagi analize in osnutka sklepa o pripravi načrta ki ga pripravi koordinator, se člani prostorske konference uskladijo in dogovorijo o aktivnostih potrebnih za pridobitev vseh podatkov in strokovnih podlag. Sklep o pripravi načrta (v nadaljnjem besedilu sklep) pripravi koordinator in ga uskladi s pobudnikom, sprejme ga Vlada RS.

Prostorske ureditve ki so predmet načrta, se ob upoštevanju smernic, podatkov, strokovnih podlag in predlogov javnosti praviloma načrtujejo v variantah tako glede njihove lokacije kot glede tehnično-tehnoloških rešitev. Variante se ovrednotijo in primerjajo s prostorskega, varstvenega, funkcionalnega in ekonomskega vidika ter ocenijo z vidika sprejemljivosti v lokalnem okolju v študiji variant. Študija variant poda obrazložen predlog najustreznejše variante s predlogom območja.

Če je za načrt treba izvesti postopek celovite presoje vplivov na okolje, se zanj izdelava okoljsko poročilo. V študiji variant se obravnavajo samo z okoljskim poročilom pozitivno ocenjene variante ali z okoljskim poročilom pozitivno ocenjena rešitev. Študija variant s predlogom najustreznejše variante ali rešitve se v postopku celovite presoje vplivov na okolje šteje za plan v skladu s predpisi, ki urejajo varstvo okolja.

Koordinator in pobudnik morata omogočiti seznanitev javnosti s študijo variant in predlogom najustreznejše variante ali rešitve v okviru javne razgrnitve, ki traja najmanj 30 dni, in v tem času zagotoviti tudi njeno javno obravnavo. Če je za načrt treba izvesti postopek celovite presoje vplivov na okolje se skupaj z gradivi iz prvega odstavka tega člena razgrne tudi okoljsko poročilo.

Koordinator, pobudnik, investitor in izdelovalec preučijo pripombe in predloge javnosti. V roku 60 dni koordinator in pobudnik zavzameta stališče do pripomb in predlogov danih v okviru seznanitve javnosti, koordinator pa ga objavi na svojih spletnih straneh in pošlje občinam.

Po objavi stališč do pripomb in predlogov javnosti in občin izdelovalec dopolni in zaključi študijo variant, predlog najustreznejše variante ali rešitve in okoljsko poročilo.

Koordinator pošlje študijo variant s predlogom najustreznejše variante ali rešitve državnim nosilcem urejanja prostora, da nanjo v 30 dneh podajo prva mnenja. Hkrati jo pošlje tudi ministrstvu pristojnemu za celovito presojo vplivov na okolje.

Po pridobitvi prvih mnenj koordinator in pobudnik uskladita oziroma dopolnita predlog najustreznejše variante ali rešitve in ga skupaj z dokončno pozitivno odločbo ministrstva pristojnega za celovito presojo vplivov na okolje, izdano v postopku celovite presoje vplivov na okolje, pošljeta v potrditev vladi.

Če vladi v potrditev ni mogoče predlagati usklajenega predloga najustreznejše variante ali rešitve, lahko koordinator skliče sejo prostorske konference, z namenom da se soočijo različni javni interesi in njihove uskladitve.

Koordinator in pobudnik lahko pošljeta vladi predlog najustreznejše variante ali rešitve tudi, če je v postopku presoje sprejemljivosti izdana zavrnilna odločba in je v postopku prevlade javne koristi, v skladu s predpisi ki urejajo ohranjanje narave, druga korist prevladala nad javno koristjo ohranjanja narave.

Za potrjeno varianto ali rešitev se pripravijo podrobnejše tehnične rešitve. Investitor poskrbi za izdelavo strokovnih podlag. Za tako pripravljeno potrjeno varianto ali rešitev izdelovalec izdela osnutek načrta. V kolikor je potrebno, mora investitor zaprositi ministrstvo pristojno za presojo vplivov na okolje za izdajo okoljevarstvenega soglasja in o tem obvestiti koordinatorja.

Koordinator in pobudnik morata omogočiti seznanitev javnosti z osnutkom načrta in poročila o vplivih na okolje in osnutka odločitve o okoljevarstvenem soglasju v okviru javne razgrnitve, ki traja najmanj 30 dni, in v tem času zagotoviti tudi njegovo javno obravnavo. V času seznanitve javnosti ima le-ta pravico dajati pripombe in predloge na osnutek načrta. Javnost ima tudi pravico dajati mnenja in pripombe na poročilo o vplivih na okolje in osnutek odločitve o okoljevarstvenem soglasju ter vložiti zahtevo za vstop v postopek za izdajo okoljevarstvenega soglasja.

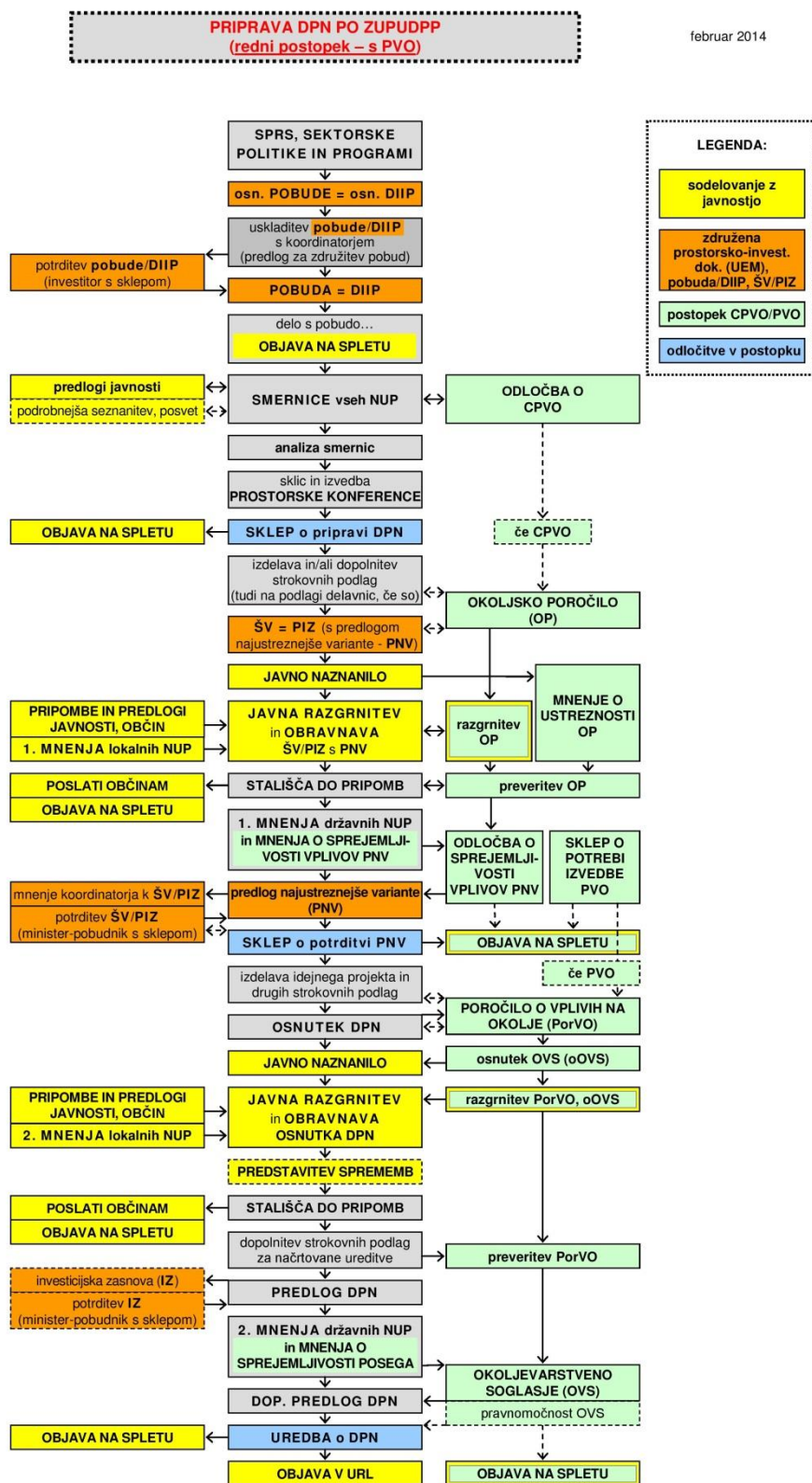
Koordinator, pobudnik, investitor in izdelovalec preučijo pripombe in predloge javnosti. V roku 60 dni koordinator in pobudnik zavzameta stališče do pripomb in predlogov, koordinator pa ga

objavi na svojih spletnih straneh in pošlje občinam. Koordinator, pobudnik, investitor in izdelovalec preučijo pripombe in predloge občin. Koordinator in pobudnik v sklopu stališča iz sedmega odstavka prejšnjega člena zavzameta stališče do njih.

Koordinator pošlje dopolnjen predlog načrta državnim nosilcem urejanja prostora, da nanj v roku 30 dni dajo drugo mnenje.

Po pridobitvi drugih mnenj in pravnomočnega okoljevarstvenega soglasja ministrstva pristojnega za presojo vplivov na okolje – izdanega v postopku presoje vplivov na okolje – koordinator in pobudnik pošljeta predlog načrta v sprejem Vladi RS. Vlada sprejme načrt z uredbo (povzeto po Zakonu o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor 2010).

Slika 4.1: Faze postopka priprave in sprejemanja DPN

Vir: Ministrstvo za okolje in prostor (2016a).

Državni prostorski načrt je tako rezultat usklajevanj med državnimi nosilci urejanja prostora, javnostjo in občinami, izbrana varianta pa najustreznejša izbira glede na ovrednotenje in primerjavo s prostorskega, varstvenega, funkcionalnega in ekonomskega vidika ter ocene z vidika sprejemljivosti v lokalnem okolju v študiji variant.

Pri vrednotenju s prostorskega vidika se obravnavajo vplivi na regionalni razvoj (povezanost središč, razvitost naselij, razvitost podeželja), razvoj dejavnosti (gospodarske dejavnosti, storitve, šport, rekreacija, turizem ...), fizične in morfološke značilnosti naselij in krajine, kulturne značilnosti prostora in drugo.

Strateško ocenjevanje vplivov variant na okolje se ocenjuje z varstvenega vidika. V kolikor je za načrt treba izvesti postopek celovite presoje vplivov na okolje, se izvede strateško ocenjevanje vplivov variant prostorske ureditve na okolje v okoljskem poročilu v skladu s predpisi ki urejajo področje varstva okolja, v primeru da postopek ni potreben pa se izvede strateško ocenjevanje vplivov variant prostorske ureditve na okolje, pri katerem se obravnavajo za prostorsko ureditev bistvene varstvene vsebine

Pri vrednotenju s funkcionalnega vidika se obravnavajo za prostorsko ureditev bistvene funkcionalno tehnološke vsebine kot so zahtevnost, čas trajanja in etapnost gradnje, učinkovitost obratovanja, varnost obratovanja (npr. prometna varnost), tveganje obratovanja (posledice nesreč, zdravje ljudi) in drugo.

Izračuni za ugotavljanje učinkovitosti in presojo upravičenosti vsake od obravnavanih variant se izdelajo tekom finančne in ekonomske analize, na kateri temelji vrednotenje z ekonomskega vidika. Zagotovi se povzetek vrednotenja variant s prostorskega, varstvenega in funkcionalnega vidika s povzetkom vseh vplivov, ki jih je mogoče ovrednotiti z denarjem, analizo stanja z določitvijo potreb in analizo tržnih možnosti, analizo variant z oceno investicijskih stroškov za vse ureditve in ukrepe ki jih je treba izvesti v okviru posamezne variante ter ocenjene koristi variant za ekonomsko dobo investicije, analizo zaposlenih po posameznih variantah ter vpliva na zaposlovanje z vidika ekonomske in socialne strukture družbe, okvirni časovni načrt izvedbe investicije z dinamiko investiranja in okvirno finančno konstrukcijo, izračun finančnih in ekonomskih kazalnikov, analizo tveganja, analizo občutljivosti izračunanih finančnih in ekonomskih kazalnikov itd..

Vidik sprejemljivosti v lokalnem družbenem okolju pomeni presoja ustreznosti prostora glede na pričakovane vplive prostorske ureditve na družbeno okolje. Pri tem se v postopek presoje ustreznosti vključi javnost.

Predlog najustreznejše variante se izbere glede na skupno vrednotenje in sprejemljivost v lokalnem okolju. Predlagana najustreznejša varianta mora biti v danih pogojih optimalna rešitev, ki upošteva cilje prostorske ureditve in njeno funkcijo, sprejemljivost z vidika razvoja v prostoru in varstva okolja ter je sprejemljiva za lokalno okolje.

V študiji variant se obravnavajo samo z okoljskim poročilom pozitivno ocenjene variante ali z okoljskim poročilom pozitivno ocenjene rešitve, kar pomeni, da se variante, ki z okoljskega vidika niso sprejemljive, sploh ne obravnavajo, vendar pa 3. odstavek 28. člena ZUPUDPP določa, da lahko koordinator in pobudnik pošljeta vladi predlog najustreznejše variante ali rešitve tudi, če je v postopku presoje sprejemljivosti izdana zavrnilna odločba in je v postopku prevlade javne koristi v skladu s predpisi ki urejajo ohranjanje narave, druga korist prevladala nad javno koristjo ohranjanja narave (povzeto po Zakonu o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor 2010).

4.2 Mehanizem prostorskega načrtovanja

Mehanizem prostorskega načrtovanja je eden od ukrepov za doseganje varstvenih ciljev v Programu upravljanja območij Natura 2000 (2015–2020). V programu je poudarjeno, da je namen urejanja prostora, z usklajevanjem gospodarskih, družbenih in okoljevarstvenih vidikov razvoja, omogočati skladen prostorski razvoj. To je eden od mehanizmov za zagotavljanje trajnostnega razvoja v prostoru, saj z metodami prostorskega in urbanističnega načrtovanja lahko zagotavlja ohranjanje narave, varovanje naravnih virov in kulturne dediščine ter drugih kakovosti naravnega in kulturnega okolja. Ta mehanizem je pomemben za doseganje ciljev območij Nature, saj so sprejeti prostorski akti nato temelj urejenega poseganja v prostor in zlasti občinski akti zagotavljajo nepozidanost tistih površin, ki jih je ključno ohraniti takšne.

Postopki priprave in sprejetja prostorskih planskih in izvedbenih aktov tako na občinski kot na državni ravni so prav tako pomemben instrument za doseganje ciljev območij Nature 2000. Tekom postopka priprave teh aktov se že od vstopa Slovenije v Evropsko unijo leta 2004 preverja negativen vpliv načrtovanih posegov na cilje območij Nature, njihovo celovitost in povezanost evropskega omrežja Natura ter posege usmerja tako, da so negativni vplivi še nebitveni in zato posegi sprejemljivi. V tem postopku se vplive načrtovanih posegov ocenjuje od primera do primera. Posege, ki nimajo bistvenega negativnega vpliva, je mogoče izvesti. Možni bistven negativni vpliv posegov je velikokrat mogoče z ustreznimi ukrepi tudi omiliti na

nebistven in tudi v teh primerih je posege mogoče izvesti. To velja tudi za infrastrukturne objekte. Nadalje je mogoče umestiti in izvesti tudi posege z bistvenim negativnim vplivom ob izvedbi ustreznih postopkov, ki med drugim vključujejo prevlado druge javne koristi in izvedbo izravnalnih ukrepov. Odločitev o prevladi druge javne koristi nad javno koristjo ohranjanja narave sprejme Vlada RS v skladu s 101(c) členom ZON, prostorski ali izvedbeni akt pa nato organ, ki je za njegov sprejem pristojen (v primeru DPN Vlada RS).

V povezavi z ukrepi ki jih prinaša ta program, in ki zmanjšujejo ovire pri umeščanju načrtovanih pomembnih infrastrukturnih objektov, je posvečena posebna pozornost območjem Nature, na katerih je načrtovano umeščanje pomembnih infrastrukturnih objektov. Umeščanje je namreč lažje na območjih, kjer je večina vrst in habitatnih tipov v ugodnem stanju ohranjenosti, in imajo praviloma posegi v prostor manj bistven negativni vpliv kot na območjih s pretežno neugodnim stanjem vrst in habitatnih tipov. Zato so ukrepi v prilogi 6.1 »Cilji in ukrepi« in v prilogi 6.4 »Načrtovani projekti« programa prednostno usmerjeni v ohranjanje in izboljšanje stanja ogroženih vrst in habitatnih tipov v območjih Nature 2000, na katere lahko vplivajo infrastrukturni objekti načrtovani v postopku priprave in sprejema državnih prostorskih načrtov (DPN). Vzpostavitev ugodnega stanja in izboljševanje stanja se bodo izvajale izven varovalnih pasov obstoječih avtocest, hitrih in drugih državnih cest ter železnic, s čimer je omogočeno tudi nemoteno umeščanje, izvajanje njihove gradnje in vzdrževanja. Cilji ne veljajo za območja varovalnih pasov obstoječe prometne infrastrukture.

Posebno pozornost je pri izvajanju postopkov umeščanja v prostor in presoje vplivov treba posvečati tudi možnosti umeščanja pomembnih infrastrukturnih objektov na območjih Nature, kjer so vrste in habitatni tipi v neugodnem stanju ohranjenosti. V takih primerih je treba iskati kompromisne predloge brez takojšnjega izključevanja možnosti umeščanja takih objektov, kajti posegi v prostor ki bi lahko imeli pomemben negativni vpliv so pogojno dopustni z izvedbo določenih omilitvenih ukrepov. Pri takem posegu so lahko omilitveni ukrepi pomembni pri ohranjanju in izboljšanju stanja ogroženih vrst in habitatnih tipov.

Z namenom zmanjšati težave pri pripravi DPN se območja DPN določi kot območja za prednostno izvajanje ukrepov iz priloge 6.1 »Cilji in ukrepi« in 6.4 »Načrtovani projekti« za pospešitev vzpostavitve ugodnega stanja vrst in habitatnih tipov. Realizacija programa upravljanja vključuje nadomestne habitate zaradi posegov v območja Nature kot posledice širitve prometne infrastrukture v varovalnih pasovih obstoječih avtocest, hitrih in drugih državnih cest ter železnic. V okviru presoje sprejemljivosti se preveri stopnja realizacije ukrepov iz programa upravljanja. Z vzpostavitvijo ugodnega stanja ohranjenosti bodo

omogočeni državni prostorski načrti in z izvedbo programa upravljanja zagotovljeni pogoji za izvedljivost načrtovanih posegov. V kolikor izvajanje ukrepov iz prilog 6.1 »Cilji in ukrepi« in 6.4 »Načrtovani projekti« ne bo dovolj, se bo po potrebi določilo dodatne ukrepe za doseganje obeh namenov. Predvideno je, da se s projektanti in izdelovalci DPN in okoljskih poročil preveri, ali je že z načinom izvajanja projekta mogoče doseči izboljšanje stanja vrst in habitatnih tipov.

Zagotavljanje podatkov o stanju vrst in habitatnih tipov, ciljih (referenčnih vrednostih) in ukrepih ki ga prinaša priloga 6.1 »Cilji in ukrepi« tega programa, je tudi prispevek h krajšim, cenejšim in enostavnejšim postopkom potrditve. Obsežnejši program monitoringa za ugotavljanje stanja ohranjenosti vrste oziroma habitatnih tipov na ravni države ali biogeografske regije, ki je načrtovan s tem programom, v povezavi z javno dostopnostjo teh podatkov prispeva k hitrejšim in enostavnejšim postopkom. Ta program pa kljub vsemu zaradi različnih ravni parametrov, ki se spremljajo pri ugotavljanju stanja ohranjenosti in ugotavljanju vpliva posega, ne more v celoti zagotoviti vseh podatkov potrebnih za ugotavljanje obsega negativnih vplivov posegov ob investicijah in načinov njihove omilitve (povzeto po Vlada RS 2015).

4.3 Umeščanje Glavne ceste Ptuj–Markovci

Dars d. d., v skladu z Zakonom o Družbi za avtoceste v Republiki Sloveniji (ZDARS-1, Ur. l. RS št. 97/2010) v imenu in za račun Republike Slovenije opravlja posamezne naloge v zvezi s prostorskim načrtovanjem in umeščanjem avtocest v prostor ter naloge v zvezi s pridobivanjem nepremičnin za potrebe gradnje avtocest, izvaja gradnjo avtocest v svojem imenu in za svoj račun ter upravlja in vzdržuje avtocestne odseke za katere pridobi koncesijo za gradnjo. Eden od odsekov kjer je Dars d. d. pri umeščanju trase v prostor naletel na območje Nature 2000, je načrtovana izgradnja (deloma tudi rekonstrukcija) dvopasovne glavne ceste Slovenska Bistrica–Ptuj–Ormož v dolžini 37,2 km, ki je v Nacionalnem programu izgradnje avtocest v RS v okviru t.i. »podravskega cestnega kraka« poleg AC A4 Slivnica–Draženci (glej Sliko 4.2).

Slika 4.2: Avtocestni sistem v Republiki Sloveniji, 2015

Avtocestni sistem v Republiki Sloveniji

Motorway system in the Republic of Slovenia

Vir: Dars d. d. (2015).

Odsek Glavne ceste Ptuj–Markovci je del bodoče ceste od Hajdine do Ormoža. Z izgradnjo ceste Hajdina–Ormož bo razbremenjena obstoječa cesta G1–2, ki poteka severno od Ptujkega jezera, kanala hidroelektrarne Formin in Drave in je, poleg prevzemanja daljinskega prometa med Ptujem in Središčem ob Dravi, pomembna tudi kot lokalna povezava za vsa naselja med Ptujem in Ormožem. Funkcija obravnavane ceste je tako tranzitna (navezava na AC sistem Hrvaške preko Gruškovja, Zavrča, Ormoža in Središča ob Dravi), interno vseslovenska (navezava južnega dela Prlekije, območja Halož, širšega območja občine Ptuj in naselij na Dravskem polju na državni AC sistem) ikot tudi regionalna (medsebojna povezava regionalnih središč in njihovih zaledij). Celotni odsek Hajdina–Ormož je bil vključen v Nacionalni program izgradnje avtocest v RS iz leta 1995 (Ur.l. 13/1996) in leta 1997 zasnovan in potrjen v občinskih prostorskih planih, h katerim je Vlada RS leta 1997 dala soglasje (Geateh d. o. o. 2007).

Odsek Hajdina–Ormož je razdeljen na štiri odseke:

- Hajdina–Ptuj z navezovalno cesto za Ptuj (zgrajen leta 2007),
- Ptuj–Markovci (postopek priprave DPN za glavno cesto Ptuj–Markovci se je ustavil leta 2007 v fazi potrditve najustreznejše variante),
- Markovci–Gorišnica (Izdelana je projektna dokumentacija PGD in PZI. Investicijski projekt je bil izdelan leta 2001 ter potrjen s strani Komisije za pregled in izdelavo investicijskih programov, ni pa bil potrjen s strani DARS d. d.. Pri postopkih pridobivanja zemljišč so bili objekti, ki so bili z uredbo o LN predvideni za rušenje, odkupljeni in porušeni. Pridobljena so bila vsa zemljišča do predvidene stične točke s predhodnim odsekom Ptuj–Markovci. Zaradi spremenjene zakonodaje bo potrebno izdelati novelirane projekte, na podlagi katerih bo izdelana tudi novelacija investicijskega programa. Novi projekti bodo potrebni tudi po določitvi stične točke s prejšnjim odsekom. Odseka ni možno in smiselno graditi dokler odsek Ptuj–Markovci ni umeščen v prostor),
- Gorišnica–Ormož (zaradi neizpolnjevanja pogodbenih obveznosti s strani izvajalcev v stečajju je prišlo do odstopa od pogodb za izgradnjo viadukta Sejanca in za izgradnjo trase glavne ceste G1–2 Hajdina–Ormož, pododseka Gorišnica–Ormož, od km 6,080 do km 10,360. Izdelan je projekt PGD za most čez kanal HE Formin in opravljena recenzija. Do odločitve o nadaljnji usodi cestne povezave Ptuj–Ormož se aktivnosti nadaljevanja že začelih del na odseku Gorišnica–Ormož ne odvijajo) (povzeto po Dars d. d. , 2016).

Pobudo za izdelavo državnega lokacijskega načrta za cesto G1–2 Hajdina–Ormož, pododsek Ptuj–Markovci na območju občin Videm in Markovci, je dne 28. 7. 2003 podal minister za promet. Predlagana trasa je potekala ob južnem robu Ptujkega jezera, ob severnem robu naravovarstvenega rezervata Šturmovci in preko mostu čez Dravo v območju talnega praga zaporničnega objekta Dravskih elektrarn. Ministrstvo za okolje, prostor in energijo je dne 27. 11. 2003 sprejelo program priprave državnega lokacijskega načrta za hitro cesto na odseku Ptuj–Markovci (UI RS, št. 1/04). Odsek daljinske ceste Hajdina–Ormož je uvrščen v redni program Resolucije o nacionalnem programu izgradnje avtocest v RS (UI RS, št. 50/2004).

V času postopka priprave državnega lokacijskega načrta za glavno cesto Ptuj–Markovci so se spremenile nekatere okoliščine. V letu 2004 so se spremenili tako predpisi s področja ohranjanja narave kot tudi s širšega področja varstva okolja. Trasa glavne ceste poteka na podlagi sprejete Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Nature 2000) (Uradni list RS, št. 49/04 in

110/04) deloma po območju Nature 2000 – pSCI in SPA Drava pri Šturmovcih. Za ta namen je bila izdelana Študija skupnih vplivov daljnovoda 2×400 kV Cirkovce–Pince in hitre ceste⁸ Ptuj–Markovci iz katere izhaja da negativnega vpliva predlagane glavne ceste niti z izjemnimi ukrepi ni mogoče zmanjšati do te mere, da bi bil ocenjen kot zelo velik vendar še sprejemljiv. Pridobljeno je bilo preliminarno mnenje Zavoda RS za varstvo narave (št. 4-III-653/3-O-05/SK, dne 12. 8. 2005), ki potrjuje ustrezno oceno vplivov podanih v študiji. Zato je bilo potrebno v postopku priprave državnega lokacijskega načrta za glavno cesto Ptuj–Markovci pristopiti k presoji in medsebojni primerjavi variantnih rešitev na širšem območju in pripraviti nov program priprave državnega lokacijskega načrta za glavno cesto Ptuj–Markovci (povzeto po Programu priprave državnega lokacijskega načrta za glavno cesto na odseku Ptuj–Markovci 2006).

Sredi leta 2007 so bile izdelane vse strokovne podlage za študijo variant, okoljsko poročilo ter študija variant s predlogom najustreznejše variante. Postopek priprave državnega prostorskega načrta za glavno cesto Ptuj–Markovci se je ustavil leta 2007 v fazi potrditve najustreznejše variante. Ministrstvo za promet ni podprlo predloga Ministrstva za okolje in prostor – Direktorata za prostor, da se Vlado RS seznanijo s potekom trase po varianti Sever 1, ker ni bilo mogoče uskladiti predloga poteka najustreznejše variante zaradi nasprotujočih si stališč lokalnih skupnosti in omejitev zaradi ohranjanja narave. Občine nasprotujejo poteku trase po severni strani Ptujskega jezera, potek po južni strani ki ga podpirajo občine, pa ni mogoč zaradi uničujočega poseganja v območja Nature 2000. Leta 2016 lokalna skupnost še vedno vztraja na preveritvi južnih variant. V maju 2016 je bila podpisana pogodba za izdelavo novelacije dodatka po pravilniku o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja za glavno cesto na odseku Ptuj–Markovci s poudarkom na preveritvi izhodišč in primerjavi stanja vrst in habitatnih tipov. Po pridobitvi mnenja o strokovni korektnosti noveliranega gradiva in mnenja o tem ali se v nadaljevanju še vedno obravnavajo tudi južne variante ali samo severne variante, bo Dars d. d. naročil širšo prometno študijo za celotni odsek od Ptuja do Ormoža. Na podlagi te študije bo Ministrstvo za infrastrukturo sprejelo odločitev o tem kako se bo nadaljevalo umeščanje odseka Ptuj–Markovci v prostor (DRI d. o. o. 2016).

---

⁸ Iz Pravilnika o projektiranju cest, ki je bil sprejet leta 2005 izhaja, da projektirani prečni profil ceste Hajdina–Ormož ni skladen z zahtevanim prečnim profilom za kategorijo hitre ceste, ustreza pa profilu glavne ceste, zato v dokumentih prihaja do različnih navedb (Dars d. d. 2010).

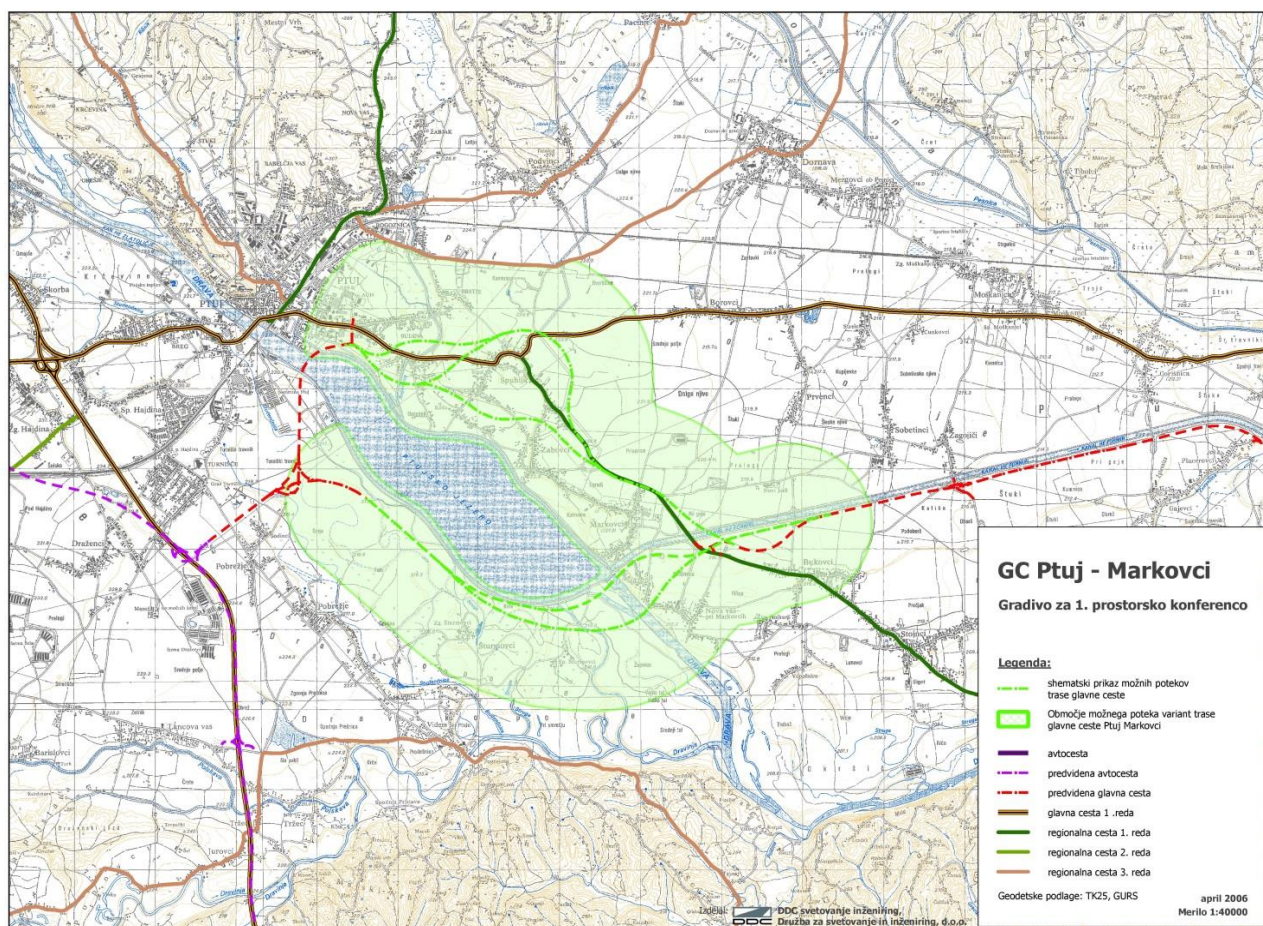
4.3.1 Študija variant za državni prostorski načrt za glavno cesto Ptuj–Markovci

V študijo variant (povzeto po Urbis d. o. o. 2007) je bilo vključenih sedem variantnih rešitev poteka trase nove cestne povezave G1–2 Hajdina–Ormož na odseku Ptuj–Markovci, štiri severne in tri južne variantne rešitve (glej Slik 4.3). V študiji (katere del je tudi okoljsko poročilo) so variantne rešitve primerjane in vrednotene s štirih vidikov:

- okoljski vidik,
- vidik prostorskega razvoja,
- funkcionalni in ekonomski vidik,
- vidik sprejemljivosti v lokalnem okolju.

Rezultat vrednotenja z vseh štirih vidikov je predlog najustreznejše variantne rešitve.

Slika 4.3: Variante GC Ptuj–Markovci

Vir: Ministrstvo za okolje in prostor (2016c).

Sedem variantnih rešitev poteka trase nove cestne povezave G1-2 Hajdina–Ormož na odseku Ptuj–Markovci (povzeto po PNZ 2008):

1. Sever 1

Prične se v novem krožišču "Drava" novozgrajene južne mestne vpadnice in poteka proti jugu, pri čemer obide Budino na južni strani naselja. Za Budino trasa zavije proti severu in po severni strani zaobide Spuhljo. Za križanjem z glavno cesto G1–2 odsek 250 Spuhlja–Ormož zavije proti jugu, kjer se vklopi v obstoječo regionalno cesto R1-228, odsek 1291 Spuhlja–Markovci–Zavrč. Pred obstoječim mostom čez kanal zavije preko kanala HE Formin in se vklopi v projekt predvidene cestne povezave med Gorišnico in Markovci za katero je že bil izdelan DLN. Dolžina odseka je 7.832 m, projektna hitrost je 100 km/h, predvidena sta dva mostova, dva nadvoza, 7 križišč in izvennivojski priključek (Markovci) v obliki diamanta. Predvideno je rušenje 4-ih objektov skupne površine cca. 1.000 m².

2. Sever 1 izvennivojska

Ta različica ima enak situativni potek kot različica sever 1, le da so vsa križišča od Dražencev do Markovcev izvennivojska. Dolžina trase je 8.149 m, projektna hitrost je 100 km/h, predvidena sta dva mostova, 6 nadvozov in 5 izvennivojskih priključkov (Suha veja, Perutnina, Drava, Spuhlja in Markovci) v obliki diamanta. Predvideno je rušenje 4-ih objektov skupne površine cca. 1.000 m².

3. Sever 2

*Prične se v novem krožišču "Drava" novozgrajene južne mestne vpadnice in poteka proti jugu ob visokovodnem nasipu Ptuiskega jezera, **ki mu proti vzhodu in v nadaljevanju preseka naselje Zabovci (po severni strani naselja).** Za Zabovci trasa zavije proti jugu in se v nadaljevanju vklopi v traso obstoječe regionalne ceste R1-288; odsek 1291 Spuhlja–Zavrč. Pred obstoječim mostom čez kanal zavije preko kanala HE Formin in se vklopi v projekt predvidene cestne povezave med Gorišnico in Markovci. Dolžina odseka je 6.912 m, projektna hitrost je 100 km/h, predvidena sta dva mostova, dva nadvoza, pokriti vkop, 5 križišč in izvennivojski priključek (Markovci) v obliki diamanta. Predvideno je rušenje 7-ih objektov skupne površine cca. 1.500 m².*

4. Sever 3

Različica se prav tako prične v novem krožišču "Drava" novozgrajene južne mestne vpadnice in poteka proti jugu ob visokovodnem nasipu Ptujskega jezera, ki mu sledi proti vzhodu in v nadaljevanju preseka naselje Zabovci (po jugovzhodni strani naselja). Za Zabovci trasa zavije proti vzhodu in se v nadaljevanju vklopi v traso obstoječe regionalne ceste R1-288, odsek 1291 Spuhlja–Zavrč. Pred obstoječim mostom čez kanal zavije preko kanala HE Formin in se vklopi v projekt predvidene cestne povezave med Gorišnico in Markovci. Dolžina odseka je 7.041 m, projektna hitrost je 100 km/h, predvidena sta dva mostova, dva nadvoza, pokriti vkop, 5 križišč in izvennivojski priključek (Markovci) v obliki diamanta. Predvideno je rušenje 11-ih objektov skupne površine cca. 2.200 m².

5. Jug 1

Poteka od razcepa Turnišče oz. od meje občin Ptuj in Videm. V nadaljevanju poteka po južni strani Ptujskega jezera ob meandrih Studenčnice, ki jo prečka z mostom. Reko Dravo prečka z mostom dolvodno od iztočnega objekta na Ptujskem jezeru. Most istočasno služi tudi kot nadvoz dostopnih poti in lokalne ceste. V nadaljevanju se trasa približa dovodnemu kanalu za HE Formin, da se čim bolj izogne naselju Nova vas pri Markovcih. Trasa prečka obstoječo regionalno cesto (R1-108228, odsek 1291) za Zavrč, kjer je predviden izvennivojski priključek "Markovci". Trasa se na tem mestu oddalji od kanala, da je možno izvesti rampe priključka, obenem pa se izogne visokonapetostnim elektrovodom. Nato se trasa zopet približa dovodnemu kanalu in se navezuje na odsek Markovci–Gorišnica. Dolžina odseka je 6.776 m, projektna hitrost je 100 km/h, predvideni so trije mostovi, 5 nadvozov in izvennivojski priključek (Markovci). Predvideno je rušenje šestih objektov, ki se nahajajo neposredno na trasi glavne ceste.

6. Jug 2

Do prečkanja reke Drave poteka po isti trasi kot varianta jug 1, kjer se v loku oddalji od jezera in prečka reko približno 550 m južno od jezera. S tem potekom se trasa izogne vplivnemu območju jezera in pri tem razdeli naselje Nova vas na dva dela. Za zagotovitev povezave bi bilo potrebno uvesti izvennivojsko prečkanje (poglobitev lokalne ceste ali nadvoz). V nadaljevanju poteka varianta po kmetijskih površinah, prečka regionalno cesto in se nato priključi na odsek Markovci–Gorišnica. Dolžina odseka je 6.978 m, projektna hitrost je 100 km/h, predvideni so trije mostovi, štiri nadvozi in izvennivojski priključek (Markovci). Predvideno je rušenje objektov, vendar rušitve (še) niso natančneje opredeljene.

7. Jug 3

Varianta se začne približno v isti točki kot prvi dve južni varianti. Kmalu potem se nadaljuje v večji oddaljenosti od jezera in poteka po poljih do prečkanja Drave, kjer se združi z varianto jug 2 in do konca poteka po isti trasi. Dolžina odseka je 7.206 m, projektna hitrost je 100km/h, predvidenih je šest mostovov, štirje nadvozi in izvennivojski priključek (Markovci). Predvideno je rušenje šestih objektov, ki se nahajajo neposredno na trasi glavne ceste.

4.3.2 Vrednotenje in primerjava variantnih rešitev v Študiji variant

Osnova za vrednotenje in primerjavo variantnih rešitev so strokovne podlage, v katerih so variante ovrednotene po posameznih vidikih. Ti so prostorski, funkcionalni, ekonomski in varstveni (glej Sliko 4. 4) (povzeto po Študiji variant in predlog najustreznejše variante za odsek glavne ceste Ptuj–Markovci 2007).

S prostorskega vidika sta se za najustreznejši varianti izkazali varianti sever 1 in sever 1 – izvennivojska, saj prometno zelo razbremenita naselja Spuhlja in Budina, s čimer se kvaliteta bivalnega okolja v obeh naseljih močno izboljša in pri tem ne prekinjata dostopov do zelenih površin med naseljema in jezerom, ki pomenijo velik rekreacijski potencial za ta naselja. Poleg tega zaradi svojega poteka in možnosti priključevanj na novo cesto omogočata nove razvojne možnosti za Ptuj in Markovce oz. naselja ob cesti. Medtem ko sta slabši varianti sever 2 in 3, ki sicer naselja dobro povežeta, hkrati pa v njih grobo posežeta (Zabovci) in prekinjata dostope do nekaterih zelenih površin, s čimer se zmanjša kvaliteta bivanja v naseljih. Vse severne variante omogočajo tudi nadaljnji razvoj KP Šturmovci in krepitev pomena parka z vidika turistično-rekreacijskih potencialov. Južne variante so z vidika prostorskega razvoja slabše, saj zaradi svojega poteka naseljem ne prinašajo novih razvojnih možnosti, poleg tega pa slabo razbremenijo naselja ob obstoječi glavni cesti, saj se bo po njej še vedno odvijalo veliko prometa. Izkazuje se, da bo ob izgradnji katerekoli od južnih variant zaradi velikega lokalnega prometa, vseeno potrebna izgradnja obvoznice okoli Spuhlja. To bi bilo v primeru izbora severnih variant nepotrebno, saj bi se tudi lokalni promet preusmeril na novo glavno cesto.

Po funkcionalnem oz. gradbeno-tehničnem vidiku ima manjše prednosti varianta sever 1. Varianta je najboljša po večini primerjanih kriterijev ki so: gradnja večjih objektov in zahtevnost del, najmanjša količina zemeljskih del, najmanj viškov slabonosilnih materialov,

najustreznejše geološke razmere in hidrogeološki pogoji, najmanj regulacij vodotokov. Sicer med njimi ni bistvenih razlik, zato ta vidik ni odločilnega pomena pri izboru najustreznejše variante.

Prometno-ekonomski vidik izkazuje južne variante primernejše od severnih, vendar izrazitih razlik ni. Vse variante izpolnjujejo osnovne cilje, saj nase prevzamejo tako daljinski promet med Ptujem in Ormožem kot tudi lokalni promet naselij med Ptujem in Ormožem. Obravnavane variante delno razbremenijo tudi mesto Ptuj, vendar bi bile ne glede na izbrano varianto v samem mestu in za potrebe mesta še vedno potrebne dodatne ureditve, ki bi rešile mestno prometno problematiko.

Z varstvenega vidika so vse severne variante izvedljive. Najbolj primerna je varianta sever 1, ki ima najmanj negativnih vplivov na okolje. Večje težave predstavljajo južne variante, ki so iz varstvenega vidika ocenjene kot nesprejemljive. Te potekajo po območju, ki je s strani človeka v obstoječem stanju najmanj obremenjeno, in kjer so prisotni habitatni tipi izrednega naravovarstvenega pomena. Nesprejemljivost južnih variant izhaja predvsem iz njihovega poteka preko območja parka Šturmovci, kjer so naravovarstveno najvišje vrednoteni habitatni tipi, ki predstavljajo tudi habitate nekaterih ogroženih vrst rastlin in živali. Ti habitatni tipi bodo fragmentirani in mestoma tudi uničeni, zato je predviden vpliv nove ceste ocenjen kot nesprejemljivo velik, saj ga ni moč zmanjšati oz. ga narediti sprejemljivega z omilitvenimi ukrepi v razumnih okvirih. V primeru izgradnje katerekoli od južnih variant bi prišlo do bistvene fragmentacije življenjskega prostora vidre, kar je praktično nemogoče kakorkoli omiliti. Vse tri južne variante potekajo tudi po območju notranjih con večine vrst, za katere sta opredeljeni območji Nature 2000. Močno posegajo tudi v območja kvalifikacijskih habitatnih tipov. Izgradnja glavne ceste v južnem koridorju bi po oceni strokovnjakov bistveno in škodljivo vplivala na ugodno stanje vrst in habitatnih tipov, zaradi katerih je bilo opredeljen območje Nature 2000 Drava. Tudi z ukrepi se ne da vplivov ob izvedbi plana omiliti do sprejemljive mere oz. toliko, da bi bili nebistveni. Zaradi navedenih negativnih vplivov južnih variant na floro, favno in habitatne tipe je njihov potek nesprejemljiv tudi z vidika naravnih vrednot in ekološko pomembnih območij.

Slika 4. 4: Ocene primernosti variant z vseh vidikov vrednotenja

VARIANTA	PROSTORSKI	FUNKCIONALNI	VARSTVENI	EKONOMSKI
Sever 1	bolj primerna	bolj primerna	bolj primerna	manj primerna do primerna
Sever 1 izvenivojska	bolj primerna	bolj primerna	bolj primerna	manj primerna
Sever 2	manj primerna do primerna	bolj primerna	primerna	primerna do bolj primerna
Sever 3	manj primerna do primerna	bolj primerna	primerna	primerna do bolj primerna
Jug 1	primerna	bolj primerna	neprimerna	bolj do zelo primerna
Jug 2	manj primerna	bolj primerna	neprimerna	zelo primerna
Jug 3	manj primerna	bolj primerna	neprimerna	bolj do zelo primerna

Vir: Urbis d. o. o. (2007).

Glede na ugotovljene prednosti in slabosti posameznih variant je študija variant kot najustreznejšo varianto ocenila Sever 1 (glej Slika 4. 5). Južne variante so bile z varstvenega vidika ocenjene kot neprimerne, varianti sever 2 in 3 kot primerni, sever 1 – izvenivojska kot primerna do bolj primerna, medtem ko je bila varianta sever 1 ocenjena kot bolj primerna.

Slika 4. 5: Skupne ocene primernosti in vrstni red variant

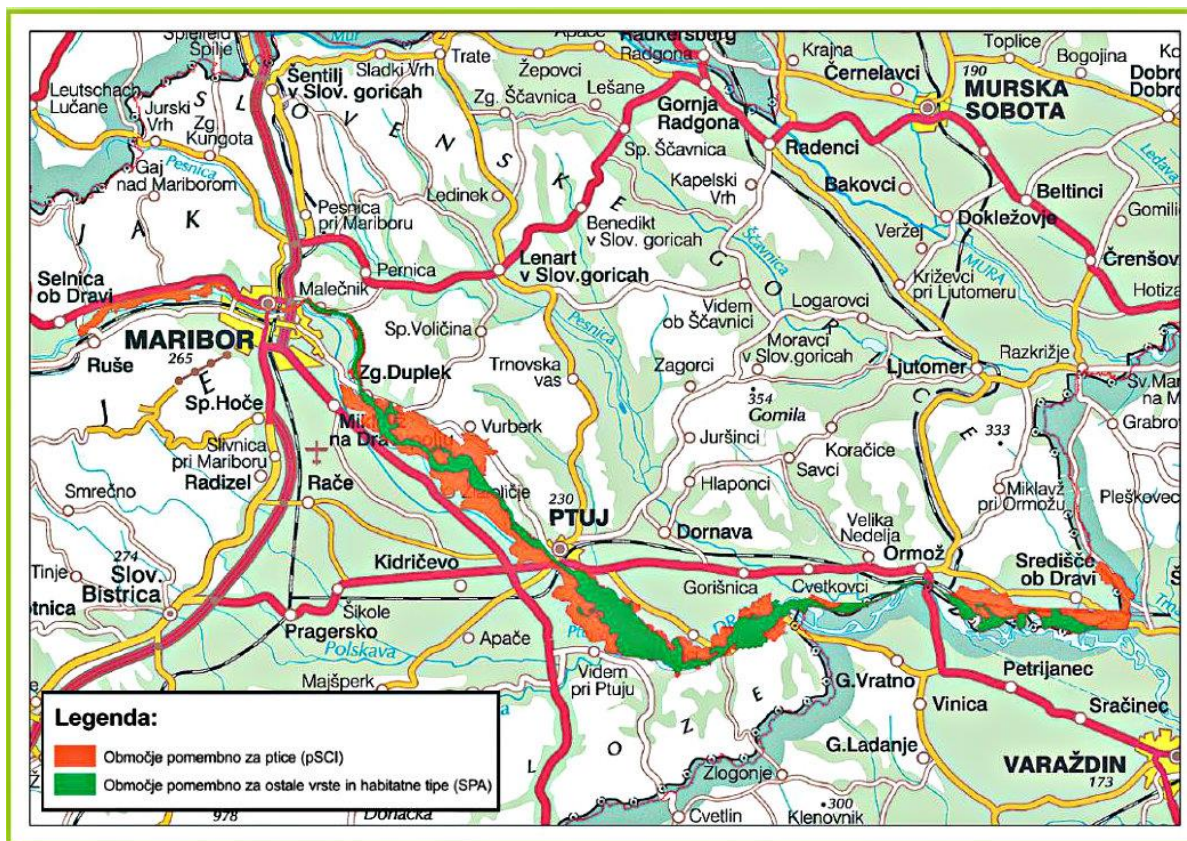
VARIANTA	SKUPNA OCENA PRIMERNOSTI VARIANT	VRSTNI RED
Sever 1	bolj primerna	1
Sever 1 izvenivojska	primerna do bolj primerna	2
Sever 2	primerna	3
Sever 3	primerna	4
Jug 1	neprimerna	0
Jug 2	neprimerna	0
Jug 3	neprimerna	0

Vir: Urbis d. o. o. (2007).

5 OBMOČJE NATURE 2000 DRAVA

Odsek Ptuj–Markovci se umešča v območje Nature 2000 Drava. Območje Drave med Selnico ob Dravi in državno mejo pri Središču ob Dravi, v katero je uvrščen tudi KP Šturmovci (glej Sliko 5.1) je zaradi velikega števila redkih rastlin in živali ter ohranjenih značilnosti poplavne reke eno izmed okoljevarstveno najbolj pomembnih območij Slovenije. Območje Nature 2000 Drava je opredeljeno kot območje evropskega pomena za ptice in druge živalske ter rastlinske vrste in habitate. Svet ob Dravi predstavlja pas poplavnega območja sredi intenzivno obdelane kmetijske pokrajine. Reka je z rokavi, brzicami, prodišči, poplavnimi logi, travniki in tudi vodnimi akumulacijami (Ptujsko in Ormoško jezero) dom številnih živali in rastlin, med katerimi je mnogo ogroženih in redkih vrst, še posebej pa je bogat svet ptic (Geateh d. o. o. 2007).

Slika 5.1: Območja Nature 2000 Drava pomembna za ptice in za ostale vrste in habitadne tipe

Vir: Zavod Republike Slovenije za varstvo narave (2016b).

Vse tri južne variante načrtovane ceste Ptuj–Markovci potekajo čez področje Krajinskega parka Šturmovci (glej Sliko 5.2).

Slika 5.2: Krajinski park Šturmovci

Vir: Zavod Republike Slovenije za varstvo narave (2016a).

Krajinski park se nahaja v severovzhodni Sloveniji, na Dravskem polju. Omejujejo ga stara struga reke Drave na vzhodu, Hajdinska in Turniška studenčnica na zahodu, na jugu ga od Haloz ločuje reka Dravinja, na severu pa ga omejuje cestna povezava med Markovci in Vidmom pri Ptuj. Celotno ozemlje obsega 215 ha in v celoti spada pod občino Markovci.

Čeprav je bila z zaježitvijo reke Drave za potrebe hidroelektrarne Formin, ki je bila zgrajena leta 1977, naravna rečna dinamika močno okrnjena, območje še vedno odlikuje raznolikost življenjskih okolij, vse od prodišč, plitvin, mrtvih rokavov in studenčnic do košenih in nekošenih poplavnih gozdov ter travnikov, zaradi česar je bilo območje od leta 1979 z *Odlokom o razglasitvi in zavarovanju naravnih območij in spomenikov narave v občini Ptuj* (Ur. vest. Ormož, Ptuj št. 14/79) zavarovano kot krajinski park (povzeto po Geateh d. o. o. 2007).

5.1 Živalski habitat

Štumberger (povzeto po Štumberger 2006) poudarja, da Šturmovci skupaj z Dravo predstavljajo neprecenljivo naravno vrednoto, ki ni pomembna le v slovenskem, ampak tudi mednarodnem merilu. »Šturmovce si lahko predstavljamo kot zbirališče živalskih in rastlinskih vrst, ki so zaradi civilizacije postale ogrožene in prezrte. Tod so našle zadnje pribežališče predvsem

mnoge vrste ptic, rastlin in kačjih pastirjev, ki so na Rdečem seznamu redkih in ogroženih vrst«. Struga Drave in umetna akumulacijska jezera, stranski rokavi in mrtvice, poplavni gozdovi in travniki so življenjski prostor za kar 38 evropsko pomembnih vrst ptic. Območje je najpomembnejše prezimovališče vodnih ptic na ozemlju Slovenije in pomembno selitveno območje. Na reki se med oktobrom in februarjem redno zadržuje 20.000 do 35.000 osebkov vodnih ptic, ki pripadajo okoli 500-imi različnim vrstam, kar je od 40 do 45 odstotkov vseh vodnih ptic v Sloveniji. V poplavnih gozdovih, pasovih obvodne zarasti in na vodah gnezdijo tudi nekatere najbolj ogrožene vrste ptic, na primer sršenar, navadna čigra in vodomec. Štumbergar navaja še ostale ogrožene gnezdilce: rjavi srakoper, divja grlica, kobilar, pojoče drevesne cipe, mali martinec, mali deževnik, pisana penica in rečni kobiličar. V letih 1978–2006 je bilo ugotovljenih 238 vrst ptic, od tega 97 gnezdivcev, danes pa na tem območju bolj ali manj redno gnezdi 87 vrst ptic, deset vrst manj predvsem zaradi človekovega vpliva. Ptice so v Šturmovcih zelo dobro raziskane, delno pa tudi kačji pastirji. Med več vrstami kačjih pastirjev najdemo tudi Potočnega kačjega pastirja, ki velja v srednji Evropi za eno najbolj ogroženih vrst. Manj je znanega o malih in velikih sesalcih in ribah, slabo pa so raziskane žuželke, dvoživke in plazilci.

5.2 Rastlinski habitat

Območja Ptujkega in Dravskega polja so v davnini pokrivali širni gozdovi, ki jih je poplavljal in napajala reka Drava. Zaradi intenzivnega kmetijstva in ostalih posegov človeka v naravo je večina ravninskega sveta biološko zelo osiromašena kulturna stepa, najdejo pa se še živi kotički kot so Šturmovci. Naravne razmere in vpliv človeka so vplivali na to, da na takem malem prostoru uspeva obilje različnih rastlinskih vrst v različnih rastlinskih združbah – »od reke do rečnega brega prek vrbovij, ostankov jelševih logov, mešanih belogabrovih gozdičev, gostih in neprehodnih grmišč, prodišč, mlak, potočkov in močvirij, pa vse od suhih travnikov. K tako veliki raznolikosti življenjskih združb, od vodnih do izrazito suhih, so precej vplivala prodnata tla, ki so, če niso poplavljalna, zelo suho in nikoli zakisano rastišče, kjer najdejo pribežališče toploljubne in bazofilne (rastoče na apnencu) rastline, ki so v tem delu Slovenije – in tudi širše – zaradi intenzivnega vpliva človeka postale redke. Na drugi strani pa zaradi številnih studenčnic, mlak in mrtvih rokavov srečamo pravo bogastvo vodnih, obvodnih in močvirskih rastlin in rastlinskih združb« (Štumberger 2006, 19). V Šturmovcih tako najdemo vrste lasasti dristavec, ki velja v Sloveniji za redko vrsto vodopivko – *Zannichellia palustris* – za katero je mlaka Stari rokav edino v 20. stoletju potrjeno nahajališče na Štajerskem, redkega enostavnega

ježka, močvirskega jetičnika, kosmatega škrbotca, poljskega črnilca, navadnega rička, redke rastlinske vrste iz rodu kukavic in drugih divjih orhidej ... Posebnost Šturmovcev pa je čebelje mačje uho iz rodu orhidej, za katerega je to edino znano nahajališče v tem delu Slovenije (povzeto po Štumberger 2006).

Krajinski park Šturmovci je s svojo bogato biološko raznolikostjo tako pravi mali mozaik v malem in na ljudeh je, da to raznolikost spoštujejo in varujejo.

6 KRONOLOGIJA PROCESA UMEŠČANJA TRASE GLAVNE CESTE PTUJ–MARKOVCI V PROSTOR

Trasa ceste Ptuj–Markovci s potekom južno od Ptujškega polja je bila že leta 1997 potrjena v občinskih prostorskih aktih tangiranih občin s soglasjem Vlade RS. Šest let kasneje, 28. julija 2003 je Minister za promet podal Pobudo za izdelavo državnega lokacijskega načrta za cesto G1–2 Hajdina–Ormož, pododsek Ptuj–Markovci na območju občin Videm in Markovci. V tej pobudi je predlagana trasa glavne ceste Ptuj–Markovci potekala ob južnem robu Ptujškega jezera, ob severnem robu naravovarstvenega rezervata Šturmovci in preko mostu čez Dravo v območju talnega praga zaporničnega objekta Dravskih elektrarn. Ministrstvo za okolje, prostor in energijo je 27. novembra 2003 sprejelo program priprave državnega lokacijskega načrta za hitro cesto na odseku Ptuj–Markovci (UI RS, št. 1/04). V istem letu, ko je bil Program priprave DLN objavljen v Uradnem listu RS, je Vlada Republike Slovenije 29. aprila 2004 določila območja Nature 2000 v Sloveniji z Uredbo o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Ur.l. RS št. 49/04, 110/04). Tega leta je bil odsek daljinske ceste Hajdina–Ormož uvrščen v redni program Resolucije o nacionalnem programu izgradnje avtocest v RS (UI RS, št. 50/2004). Marca 2005 je bila izdelana Študija skupnih vplivov daljnovoda 2x400 kV Cirkovce–Pince in HC Ptuj–Markovci na območju Natura 2000 pSCI Drava (habitatni tipi), iz katere izhaja, da negativnega vpliva predlagane glavne ceste niti z izjemnimi ukrepi ni mogoče zmanjšati do te mere, da bi bil ocenjen kot zelo velik, vendar še sprejemljiv. Prav tako je bilo pridobljeno preliminarno mnenje Zavoda RS za varstvo narave (št. 4-III-653/3-O-05/SK, dne 12. 8. 2005), ki potrjuje ustrezno oceno vplivov, podanih v študiji. Naslednje leto je minister za okolje v soglasju z ministrom za promet sprejel Program priprave državnega lokacijskega načrta za glavno cesto na odseku Ptuj–Markovci (UI RS, št. 63/06). Sredi leta 2007 so bile izdelane vse strokovne podlage za študijo variant, okoljsko poročilo ter študija variant s predlogom najustreznejše variante, ki so bila pregledane in recenzirane oz. revidirane pri pristojnih službah in ocenjene kot strokovno korektna. Južne variante so bile ocenjene kot nesprejemljive z okoljskega vidika (Urbis d. o. o. 2007), kot najustreznejša pa je bila izbrana varianta Sever 1. Postopek priprave DPN za odsek Ptuj–Markovci se je zaustavil v letu 2007, ker ni bilo mogoče uskladiti predloga poteka najustreznejše variante zaradi nasprotujočih stališč lokalnih skupnosti in omejitev zaradi ohranjanja narave.

Na 8. seji Občinskega sveta Občine Markovci 30. 7. 2007 je župan občinski svet seznanil z aktivnostmi v zvezi s hitro cesto Hajdina–Ormož, odsek Markovci–Ptuj in povedal, da je

ministrstvo v mesecu aprilu sklicalo sestanek županov občin, skozi katere je predvidena trasa hitre ceste. Na sestanku je bila predstavljena študija variant za odsek ceste Markovci–Ptuj. Dogovorjeno je bilo, da bo ministrstvo v mesecu septembru ponovno sklicalo župane občin in predstavilo rezultate študije variant s predlogom najustrežnejše variante poteka ceste. Sprejet je bil sklep, da občina ne odstopa od južne trase hitre ceste Hajdina–Ormož, oziroma variante C (Občina Markovci 2007).

Novembra 2007 so bili rezultati študij predstavljeni tako predstavnikom Ministrstva za promet in Ministrstva za okolje in prostor, kot tudi predstavnikom občin. Predstavniki občin so izrazili nasprotovanje predlagani varianti. Decembra je sledila javna tribuna, na kateri ni bilo predstavnikov Dars-a in ministrstev. Sklepi tribune so naložili županu občine Markovci, da na MOP in MzP posreduje zahtevo po izdelavi prostorskega načrta z edino možno varianto po južni strani Ptujškega jezera, zahtevo da stroka pove pod kakimi pogoji je možno umestiti južno različico in nove študije z realnimi podatki. Dodatna pojasnila so bila občinam posredovana februarja 2008. 15. februarja 2008 je Dars posredoval na MOP urgenco v zvezi z nadaljevanjem postopka. V dopisu občine Markovci iz istega meseca občina še vedno zagovarja po njihovem mnenju edino možno varianto po južni strani jezera (povzeto po DRI d. o. o. 2016).

V članku v časopisu Večer iz februarja 2008 je navedeno, da so prebivalci markovških naselij zbrali že več kot 900 podpisov v podporo južni različici. Markovski župan Franc Kekec: »Verjetno nas bodo še poskušali prepričevati za severno različico, vendar se o tem sploh ne mislim pogajati. Na ministrstvu se namreč doslej še niso poglobili v vsebino naših zahtev in zato resno računamo, da si bodo vzeli čas za preučitev dejanskih razmer«. V članku je tudi navedeno mnenje Vekoslava Lašiča, opazovalca narave na območju Šturmovca in Ptujškega jezera, čigar mnenje je bilo priloženo dopisu z argumenti za južno varianto na MOP: »Šturmovec poznam še iz časov, ko je bil tam poplavni gozd. Želim opozoriti na pretiravanja o velikem naravnem bogastvu tega koščka narave, posebno ptičjega sveta, ki ga najbolj poznam. Po zgraditvi jezera se je v Šturmovcu veliko spremenilo, živalske in rastlinske vrste pa so se prilagodile novim pogojem življenja ... Ptice v nobenem primeru niso ogrožene, vsaj v Šturmovcu ne, ker se lahko hitro prilagodijo in umaknejo tja, kjer se počutijo varne. Zato me nasprotovanje naravovarstvenikov gradnji hitre ceste po različici Jug 1 čudi« (Lukman Žunec 2008, 25).

Kasneje tega leta je v članku v Štajerskem tedniku z dne 25. 7. 2008 povzeta korespondenca med MOP in občinami. Ministrstvo za okolje in prostor je v odgovoru občini Markovci napisalo, da je bilo v okviru postopka celovite presoje vplivov na okolje izdelano okoljsko poročilo z dodatkom za varovana območja, ki so ga izdelali strokovnjaki za posamezne segmente, na podlagi katerega je bilo ugotovljeno, da je plan ob izvedbi omilitvenih ukrepov sprejemljiv v poteku severnih variant, medtem ko izvedba plana v variantah južnega koridorja ni sprejemljiva. Glede na dvom občin o verodostojnosti podatkov je Dars d. d. pripravil dodatna pojasnila, Direktorat za prostor pa pojasnila z informacijo o sodni praksi EU ter s posledicami posega v varovano območje. Okoljsko poročilo je bilo dodatno vsebinsko pregledano s strani Zavoda za varstvo narave, OE Maribor, ki je ugotovil, da so vsi uporabljeni podatki točni in relevantni. Zaključek MOP-a je, da se postopek priprave DLN (po novem zakonu DPN) nadaljuje samo za predlog najustreznejše variante Sever 1. Odgovor župana občine Markovci je bil, da je za krajane občin ob predvideni trasi še vedno najbolj ustrezna varianta Jug 1, saj zanje Natura 2000, ob dejstvu da se ob izdelavi projekta upoštevajo vse naravovarstvene smernice, ne pomeni nikakršne ovire. Študije naj bi bile enostranske, nestrokovno pripravljene, naravovarstveniki v službi vladne politike, Krajinski park Šturmovci pa že tako močno degradiran prostor, da bi izgradnja severne različice parku ne prinesla nobenega izboljšanja, le drastično poslabšanje okolja številnim ljudem ob severni trasi, ki naj že enkrat postanejo enakovredni pticam (Ozmec 2008, 5).

MOP DzP 17. junija 2008 seznanila ministra MzP, da se postopek lahko nadaljuje samo za variante po severni strani Ptujkega jezera in predlaga seznanitev Vlade RS s predlagano varianto. Julija 2008 MzP sporoči, da predlaganega predloga poteka trase ne podpira in predlaga nadaljevanje postopka z iskanjem rešitve po južni strani Ptujkega jezera (povzeto po DRI d. o. o. 2016).

Ministrstvo za promet v obdobju 2004–2008 vodita člana stranke SLS, Janez Božič in Radovan Žerjav, Ministrstvo za okolje in prostor pa Janez Podobnik, prav tako član stranke SLS. Iz iste stranke prihajajo trije župani, ki so leta 2008 soustanovili Odbor za izgradnjo hitre ceste Ptuj–Markovci. Ustanovitelji Odbora so bili župani občin Gorišnica, Jože Kokot (SLS), Markovci, Franc Kekec (SLS), Videm, Friderik Bračič (SLS), ter poslanca Dejan Levanič (SD) in Vili Trofenik (Zares). V odbor nista bila vključena župana MO Ptuj, dr. Štefan Čelan (LDS), in Ormoža, Alojz Sok (NSi). Avgusta in septembra 2008 je bilo zbranih okoli 2200 podpisov Peticije za izgradnjo HC Hajdina–Ormož. Peticija navaja, da gre za samovoljno zadrževanje

izgradnje ceste s strani političnih centrov. Ignoranca in sprenevedanje naj bi dosegla svoj višek v zadnjih letih, ko se je zadrževanje gradnje poskušalo opravičevati z Naturo 2000, ki bi naj onemogočala lociranje krajšega dela trase na robu Krajinskega parka Šturmovci, pri čemer naj bi odgovorni akterji zavestno prikrivali dejstvo, da je bila trasa prostorsko plansko umeščena dosti pred definiranjem območja Nature 2000 in da je oba dokumenta pripravilo isto ministrstvo, ki je bilo na to opozorjeno ob pripravi območij Nature 2000. Da je Natura 2000 le sredstvo za opravičevanje nezakonitega ravnanja različnih organov v interesu različnih lobijev, naj bi potrdilo tudi dejstvo, da je pristojno ministrstvo skozi sporno območje Krajinskega parka Šturmovci speljalo 400 KV daljnovod in da se ignorira območje Nature 2000 ob reki Dravi ob rekonstrukciji železniške proge Pragersko–Ormož. V primeru neupoštevanja peticije bodo podpisniki peticije predlagali pristojnim organom in institucijam ustrezne ukrepe vključno z ugotavljanjem politične odgovornosti, prizadetemu prebivalstvu pa ustrezno obliko nepokorščine vse do realizacije navedenih zahtev (Odbor za izgradnjo hitre ceste Ptuj–Markovci 2008). Na pobudo g. Trofenika, takrat poslanca v Državnem zboru RS, je bilo na temo ceste Ptuj–Markovci v letu 2008 in 2009 sklicanih več sestankov.

Dne 12. 1. 2009 je bil na Ptujju organiziran poslanski večer, ki sta se ga poleg poslanca in županov iz območja Ptujja in okolice udeležila tudi dr. Patrik Vlačič, takratni minister za promet, in mag. Gregor Ficko, takratni direktor Direktorata RS za ceste. Markovski župan Franc Kekec pravi, da »Natura sicer ni zid, potrebna je le prava študija«, mag. Ficko pa zaključí, da bo »zaradi Nature še bolela glava« (Goznik 2009a, 3).

Čez dva meseca na srečanju ministra za promet dr. Patrika Vlačiča, ministra za okolje in prostor Karla Erjavca in ptujskega župana dr. Štefana Čelana na Ptujju minister za promet ni želel povedati nič določenega, razen da je glede tega odsek še veliko nerešenih vprašanj. Minister za okolje in prostor je povedal, da je zanj nesprejemljivo, da bi potek neke ceste umeščali po trasi, ki je okolje ne sprejema, ampak da bodo poskušali najti tiste rešitve, ki bodo omogočale, da bodo lahko prepričali Bruselj, da s tem niso posegli v območje Nature in da se s tem niso porušili nekih okoljskih standardov. Območje Natura po njegovem ne onemogoča vsakršnega razvoja, vendar je včasih problem tudi v stroki, ki se ne more uskladiti. Skupno so povedali, da bodo po potrebi predlagali tudi spremembo kakšnega zakona, odločitev zaradi katerih bi bilo potrebno katerega od objektov porušiti pa ne bodo sprejemali (Goznik 2009b, 5).

Na 19. seji Občinskega sveta Občine Markovci dne 21. 5. 2009 je župan v zvezi z izgradnjo hitre ceste pojasnil, da je občina naročila izdelavo dodatnih strokovnih podlag za izdelavo študije, s katero bo opravičevala južno varianto hitre ceste Ptuj–Markovci kot najustreznejšo. Občina Markovci je pri podjetju Urbis d. o. o. naročila študijo, s katero naj bi bilo v povezavi s projektom rekonstrukcije jezua pod vodstvom Dravskih elektrarn dokazano, da je potek ceste po južni varianti možen. (Občina Markovci 2009).

Konec novembra 2009 župan občine Markovci v dopisu v imenu Odbora za izgradnjo hitre ceste odseka Ptuj–Markovci znova poudarja, da je za občino Markovci južna varianta edina sprejemljiva. Nova rešitev poteka glavne ceste južno od Ptujškega jezera, izdelana na pobudo občin, je bila predstavljena 19. decembra 2009 na Ministrstvu za promet, 29. decembra 2009 je bilo na sestanku med MzP, župani, Dars-om in izdelovalci študije dogovorjeno, da se preveri možnost izvedbe južne variante po postopku prevlade javnega interesa in možnost črpanja evropskih sredstev. 9. februarja 2010 je bil sestanek na MOP DzP v zvezi s stališčem MOP DzO o možnosti izpeljave postopka prevlade javne koristi na podlagi rezultatov študije variant po južni strani Ptujškega jezera (naročnik Občina Markovci) in novih dejstev zapisanih v študiji. S strani predstavnikov MOP DzP je bilo nedvoumno ugotovljeno, da postopek za prevlado drugega javnega interesa (ceste) nad interesom ohranjanja narave ne more uspeti, saj zanj niso izpolnjeni osnovni pogoji in ne obstajajo pravni argumenti. Slednje je bilo pojasnjeno predstavnikom Odbora za gradnjo HC Hajdina–Ormož na sestanku dne 11. februarja 2010 pri državnem sekretarju MOP (DRI d. o. o. 2016).

Na sestanku Odbora za gradnjo HC Hajdina–Ormož dne 7. aprila 2010 (na sestanku je bil prisoten samo predstavnik Dars-a, ni bilo pa predstavnikov ministrstev) je odbor ugotovil, da so postopki umeščanja v prostor popolnoma zastali, Kljub dogovorom s pristojnima ministrstvoma konec leta 2009, oz. v začetku leta 2010, in kljub načelnemu stališču, da je smiselno uveljavljanje prevlade javnega interesa za umestitev trase skozi območje Nature 2000 v Bruslju. Odbor je sprejel sklep, da naj pristojni minister nemudoma sproži postopek priprave strokovnih podlag in predlaga Vladi RS sprožitev postopka za uveljavitev prevlade javnega interesa pri umestitvi v prostor odseka Markovci–Hajdina pri pristojnem organu EU (občina Markovci 2010).

Maja 2010 sta bila na medministrski koordinaciji med MzP in MOP sprejeta sklepa, da glede na vse okoliščine načrtovanje in gradnja glavne ceste po južni strani Ptujškega jezera ni mogoča

in da ministra MzP in MOP povabita na sestanek župane in poslance državnega zbora RS s tega področja in jih s tem dejstvom seznanita. 2. Septembra 2010 je minister za promet posredoval pismo v zvezi z vprašanjem postopka prevlade javne koristi nad koristnostjo ohranjanja dodatkov komisarju Evropske komisije za okolje, dr. Janezu Potočniku. Kasneje so Komisiji posredovali še vso zahtevano gradivo (povzeto po DRI d. o. o. 2016).

Na soočenju kandidatov za ormoškega župana leta 2010 je Vili Trofenik povedal, da Naturo 2000 ki prav tako ovira gradnjo ceste, rešuje evropski komisar v Bruslju. "Ta cesta bi bila že zgrajena, če ne bi bilo različnih razhajanj, ki so se pojavila v času, ko bi se cesta morala graditi. Rešitev vidim v dobrem sodelovanju občinske uprave z državnim zborom in raznimi državnimi organi, kjer bo treba še dodatno lobirati", pa je menil mag. Štefančič. (Šoštarich 2010).

Novembra 2011 je bila prejeta informacija, da je Komisija na osnovi veljavne zakonodaje EU, brez podrobne študije primera podala predhodno mnenje, da mora država članica pri odločanju o umestitvi trase skozi območje Nature 2000 poiskati varianto, ki ima najmanjši vpliv na okolje. Še posebej stroga je presoja, če so na območju prednostni habitatni tipi in/ali prednostne vrste. Komisija sicer vnaprej ne izključuje nobene možne rešitve, toda meni, da nasprotovanje lokalne skupnosti ni zadosten razlog za prevlado javnega interesa, ki bi omogočil gradnjo po manj ugodni varianti, še zlasti če obstaja varianta, ki manj obremenjuje okolje. Komisija meni, da bi tudi v primeru odločitve za južno varianto gotovo naleteli na nasprotovanje dela lokalne skupnosti in druge javnosti vključno z naravovarstvenimi organizacijami. Za ugotovitev prevlade javnega interesa mora država članica izvesti postopek predpisan z Direktivo o ohranjanju naravnih habitatov ter prostoživečih rastlinskih in živalskih vrst, v okviru katerega Komisija primer podrobno preuči in izda dokončno mnenje. Julija 2012 je bilo pripravljeno Poročilo o problematiki in dinamiki priprave DPN, stališče glede potrebnosti nadaljevanja postopkov na področju državne cestne infrastrukture. Stališče DzI je, da iz vidika umeščanja v prostor ni zadržkov za nadaljevanje postopka priprave DPN, da pa je smiselno, da se pred nadaljevanjem postopka priprave DPN zaradi sprememb in novih dejstev, ki so se zgodile od zaključka študije variant (v l. 2007) (sprememba zakonodaje, odprtje Pomurske AC in preusmeritve prometnih tokov, gospodarska kriza, ...), ponovno preveri upravičenost predmetne cestne povezave. Odločitev o nadaljevanju postopka priprave DPN naj se sprejme po zaključku preveritev o utemeljenosti in potrebnosti investicije. Dars je septembra 2012 na MzIp posredoval natančnejši predlog potrebnih dodatnih preveritev (z oceno potrebnih finančnih sredstev in časa) v katerem je predvidena samo obravnava severnih variant glede na to da se

južne izločijo na podlagi že ugotovljene okoljske nesprejemljivosti. S Poročilom se je Vlada RS seznanila na seji 25. oktobra 2012. Novembra 2012 je bilo na sestanku na DZI dogovorjeno, da se pripravi projektna naloga za novo prometno študijo. Marca 2013 je MZIP DZI DZP obvestil, da je predlog potrebnih preveritev upravičenosti in utemeljenosti predmetne cestne povezave nesprejemljiv in ga je potrebno racionalizirati v smislu sprejemljivejših stroškov. Osnovo za odločitev za nadaljnje vodenje investicij na tej cestni povezavi naj bi dale izdelane strokovne podlage za program razvoja celotne cestne infrastrukture, ki jih pripravlja MZIP (povzeto po DRI d. o. o. 2016).

27. marca 2013 je na radiu Ptuj objavljen prispevek o stališčih članov Svetniškega kluba Civilnega gibanja za etično in osveščeno Občino Ormož, Sonca Prlekije in Liste za razvoj Občine Ormož glede hitre ceste Hajdina–Ormož. V prispevku je Vili Trofenik izjavil, da je sporočilo ministra Zvoneta Černača da treba izdelati dodatne preveritve načrtovanja in tudi upravičenosti cestne povezave »skrajno neodgovorno, da ne rečem tudi nezakonito početje, ker ta cesta, kot cesta rezervirana za avtomobilski promet, je predmet nacionalnega programa izgradnje avtocest v Republiki Sloveniji. Nacionalni program ima status zakona in se ta cesta lahko spremeni, črta ali kaj drugega z njo napravi samo z zakonom oziroma spremembo nacionalnega programa izgradnje avtocest« (Radio Ptuj 2013).

Novembra 2013 Dars d. d. na MZIP DZP posreduje predlog da naj se ne čaka z zaključki Resolucije o nacionalnem programu razvoja javne prometne infrastrukture in da naj se pristopi k izdelavi upravičenosti celotne cestne povezave Ptuj – Ormož (povzeto po DRI d. o. o. 2016).

V odgovoru MZI ministra dr. Petra Gašperšiča na vprašanje državnega svetnika Branka Šumenjaka glede gradnje hitre ceste Ormož–Slovenska Bistrica iz dne 17. 2. 2015 (Ministrstvo za infrastrukturo 2015a) je navedeno, da je z ukrepi smiselno najprej nadaljevati na delu med Ptujem in Markovci, ki pa še ni umeščen v prostor. Ukrepi bodo možni na podlagi sprejete Strategije razvoja prometa v Republiki Sloveniji, kateri bo po sprejemu predvidoma sledil še Operativni program oziroma izvedbeni načrt razvoja prometa.

Strategijo razvoja prometa v Republiki Sloveniji je sprejela Vlada RS na seji 29. julija 2015. V strategiji Ukrep Ro. 20 Povezava Ormoža s Ptujem/Mariborom predvideva pripravo projekta, ki upošteva dejanske potrebe prometnega sistema. Na Ptuju naj se uredi ustrezen obvozni sistem, na povezavi Ptuj–Ormož pa izboljša raven prometnih razmer, in sicer predvsem s posegi

v obstoječo prometno infrastrukturo, le v primeru če ustreznega standarda ni mogoče zagotoviti na obstoječi infrastrukturi, naj se preučijo možnosti priprave projekta zunaj nje, delno ali v celoti. Pri umeščanju v prostor in projektiranju je potrebno upoštevati ukrep Ro. 33. Ta ukrep določa, da ima za zmanjšanje razvrednotenja naravnega okolja rekonstrukcija obstoječih povezav prednost pred gradnjo novih prometnic in umeščanje prometne infrastrukture v že obstoječe infrastrukturne koridorje prednost pred umeščanjem v naravno ohranjeni prostor. Pri umeščanju prometne infrastrukture v prostor pa se je treba izogibati območjem z naravovarstvenim statusom (Natura 2000, zavarovana območja, naravne vrednote, EPO, območja, ki so predlagana za zavarovanje) (Ministrstvo za infrastrukturo 2015b).

V članku z 4. februarja 2016, Po osmih letih še brez rešitve, je navedeno, da župani od Ptuja do Ormoža potrpežljivo čakajo kdaj jih bo kdo povabil k sodelovanju v delovni skupini, kot jim je obljubil minister Gašperšič, a verjetno pričakujejo preveč. Po besedah župana Markovcev, Milana Gabrovca, bodo župani šli v Bruselj, da jim povedo kaj morajo storiti, da lahko po robu območja Nature pod južnim in jugozahodnim nasipom ptujskega akumulacijskega jezera speljejo edino logično in sprejemljivo traso hitre ceste. Ministrstvo za okolje in prostor zagotavlja, da so na takšnem območju mogoči vsi posegi, ki občutno ne vplivajo na habitat, zaradi katerega je območje uvrščeno v zaščito. »Na 38 odstotkih ozemlja Slovenije ki ga pokriva Natura je veliko primerov gradenj objektov in infrastrukture (na primer avtocesta mimo Trebnjega), vendar je treba skladno z direktivo o habitatih presojeti vsak načrt ali projekt, ki bi lahko imel vpliv na vsebine območja,« so povedali na ministrstvu kjer pravijo, da tudi če presoja pokaže velik vpliv, obstajajo različni omilitveni ukrepi, s katerimi ga je mogoče zmanjšati na sprejemljivo raven. Če bi bil s presojo ugotovljen velik vpliv na habitate, primernejše trase pa ne bi bilo (lokalne skupnosti v druge različice ne privolijo), »je možen postopek prevlade druge javne koristi nad koristmi varstva narave z izravnalnimi ukrepi«, pojasnjujejo na ministrstvu. Pravijo, »da za hitro cesto pod ptujskim jezerom nihče sploh še ni vložil pobude za presojo vplivov« (Milošič 2016).

9. februarja 2016 je MZI DzI pozval Dars d. d. in MOP, Direktorat za okolje in MOP, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja, da naj predlagajo člana za sodelovanje v skupini za spremljanje dela pri umeščanju cestne trase Ptuj–Markovci v prostor. Koordinacijska skupina je bila ustanovljena na podlagi dogovora ministra dr. Petra Gašperšiča in predstavnikov lokalnih skupnosti z namenom informiranja lokalnega okolja in lažje uskladitve odprtih vprašanj (povzeto po DRI d. o. o. 2016).

V članku z 29. aprila 2016, Država bi severno različico, občine južno, objavljenem v Večeru je navedeno, da je na sestanku županov ministrica Majcnova pozvala, naj občine pripravijo svoje stališče o južni oziroma severni različici te hitre ceste. Ob tem jim je jasno povedala, da obe ministrstvi in stroka zagovarjajo njeno severno različico. Občine Ptuj, Markovci, Videm pri Ptuj in Gorišnica trdno zagovarjajo južno različico, Ormožu pa po besedah župana Alojza Skoka ni preostalo drugega kot da tak predlog podpiše, kar pomeni da ostajajo občine in država vsak na svojem bregu. V vseh drugih občinah so prepričani, da je vključenost dela trase južne različice v območje Nature 2000 le izgovor države, da ceste ni potrebno graditi in da je potrebno mnenja o tem znova preveriti (Lukman Žunec 2016a, 23).

Konec maja 2016 je bila podpisana pogodba za izdelavo Novelacije dodatka po pravilniku o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja za glavno cesto na odseku Ptuj–Markovci s poudarkom na preveritvi izhodišč in primerjavi stanja vrst in habitatnih tipov. Dars d. d. bo noveliran Dodatek posredoval DZPGS, ki bo za mnenje o strokovni korektnosti zaprosil Direktorat za okolje, Sektor za ohranjanje narave. Po pridobitvi mnenja, ali se v nadaljevanju poleg severnih še vedno obravnavajo tudi južne variante, bo Dars d. d. naročil širšo prometno ekonomsko študijo za celotni odsek od Ptuja do Ormoža. Na podlagi rezultatov te študije bo MZI sprejel odločitev o tem kako se bo nadaljevalo z umeščanjem odseka Ptuj–Markovci v prostor (povzeto po DRI d. o. o. 2016).

7 NUJNI RAZLOGI PREVLAJUJOČEGA JAVNEGA INTERESA

Vnaprejšnje prepovedi novih dejavnosti ali posegov na območjih pod Naturo 2000 ni, ampak se poseg v naravo presoja od primera do primera, saj so ta območja ohranjena prav zaradi dosedanje primerne dejavnosti ljudi na teh območjih.

Člen 6 Direktive o habitatih določa:

3. Pri vsakem načrtu ali projektu, ki ni neposredno povezan z upravljanjem območja ali zanj potreben, pa bi sam ali v povezavi z drugimi načrti ali projekti lahko pomembno vplival na območje, je treba opraviti ustrezno presojo njegovih posledic glede na cilje ohranjanja tega območja. Glede na ugotovitve presoje posledic za območje in ob upoštevanju določb odstavka 4 pristojni nacionalni organi soglašajo z načrtom ali projektom šele potem, ko se prepričajo da ne bo škodoval celovitosti zadevnega območja in, če je primerno, ko pridobijo mnenje javnosti;

4. Če je treba kljub negativni presoji posledic za območje izvesti načrt ali projekt iz nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa, vključno tistih socialne ali gospodarske narave, in ni drugih ustreznih rešitev, država članica izvede vse izravnalne ukrepe potrebne za zagotovitev varstva celovite usklajenosti Nature 2000. O sprejetih izravnalnih ukrepih obvesti Komisijo. Če je zadevno območje s prednostnim naravnim habitatnim tipom in/ali prednostno vrsto, se lahko upoštevajo le razlogi povezani z zdravjem ljudi ali javno varnostjo ali koristnimi posledicami bistvenega pomena za okolje ali drugimi, po predhodnem mnenju Komisije nujnimi razlogi prevladujočega javnega interesa (Svet Evropskih skupnosti 1992).

Direktiva o habitatih nalaga obvezno presojo sprejemljivosti planov oziroma posegov v prostor, kar ureja Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (UI RS, št. 130/04, 53/06, 38/10 in 3/11). Pravilnik določa vsebino in podrobnejšo metodologijo presoje sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na zavarovanih območjih, posebna varstvena območja in potencialna posebna ohranitvenega območja ter posege v naravo, ki lahko pomembno vplivajo na ta območja.

Po pravilniku se s presoji sprejemljivosti za plan ali poseg v naravo, katerega izvedba bi sama po sebi ali v povezavi z drugimi plani ali posegi v naravo lahko pomembno vplivala na zavarovana območja in območja Natura, ugotovijo pričakovani vplivi in presodi sprejemljivost

njihove izvedbe glede na varstvene cilje varovanih območij in njihovo celovitost ter povezanost, vključno s povezanostjo evropskega ekološkega omrežja Natura 2000. Prevlada druge javne koristi nad javno koristjo ohranjanja narave je, v primeru nesprejemljivosti plana ali posega v naravo, dopustna po ugotovitvi obstoja alternativnih rešitev in presoji sprejemljivosti njihovih pričakovanih vplivov ter po ugotovitvi obstoja izravnalnih ukrepov in presoji ustreznosti ter sprejemljivosti njihove izvedbe (Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja 2004) .

Država torej lahko odobri škodljive posege v območja Nature 2000 kadar je za to izkazan javni interes in ni na voljo drugih oprijemljivih možnosti, da bi jih usmerili tja kjer ne bodo povzročili negativnih vplivov oz. so preverjene vse druge možnosti za umestitev posega v prostor, vendar mora v tem primeru država izvesti vse izravnalne ukrepe potrebne za zagotovitev varstva celovite usklajenosti Nature 2000, kar pomeni izvajati nadomestne ukrepe z ustvarjanjem ali izboljševanjem habitatov drugod. Pri posegih s škodljivimi posledicami za območja s prednostnimi habitatami ali vrstami direktiva zahteva, da Komisija poda mnenje ali gre za nujne razloge prevladujočega javnega interesa

Evropska komisija je januarja leta 2007 objavila Napotke za uporabo člena 6(4) Direktive 92/43/EGS o habitatih (Evropska komisija 2007). Namen tega dokumenta je nadaljnji razvoj in nadomestitev oddelka o členu 6(4) ter predhodno objavljene zloženke. Dokument zajema le mnenja služb Komisije in ni zavezujoč, v njem pa podrobneje razloži pojme kot so: *druge ustrezne rešitve, nujni razlogi prevladujočega javnega interesa, izravnalni ukrepi, celovita usklajenost, mnenje komisije* ...V njem določa, da se določbe člena 6(4) uporabljajo le, kadar se izkaže, da so rezultati predhodne presoje posledic iz člena 6(3) glede na cilje ohranjanja tega območja škodljivi celovitosti območja in še vedno obstaja dvom glede odsotnosti škodljivih vplivov na celovitost območja povezanega z zadevnim načrtom ali projektom. Treba je uporabiti načeli previdnosti in preprečevanja.

Pri odločitvi o odobritvi izvajanja načrta ali projekta mora biti navedeno zlasti prvič, da druga možnost predložena za odobritev najmanj škoduje habitatom, vrstam in celovitosti območja Natura 2000 ne glede na ekonomske razloge ter da ni druge izvedljive možnosti, ki ne bi škodovala celovitosti območja ter drugič, da obstajajo nujni razlogi prevladujočega javnega interesa, vključno s tistimi socialne ali gospodarske narave. Pregled drugih ustreznih rešitev pomeni, da je potrebno preučiti vse izvedljive druge možnosti in zlasti njihovo relativno

uspešnost glede ciljev ohranjanja območja Nature 2000, celovitosti območja in njihovega prispevka k celoviti usklajenosti omrežja Nature 2000. Glede nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa pa sam pojem »nujni razlogi prevladujočega javnega interesa« v direktivi ni definiran, vendar so v drugem pododstavku člena 6(4) kot primer takih razlogov navedeni zdravje ljudi, javna varnost in koristne posledice bistvenega pomena za okolje. Kar zadeva nujne razloge socialne ali gospodarske narave je razvidno, da lahko cilje ohranjanja direktive odtehtajo le javni interesi.

Nacionalni organi lahko zadevne projekte odobrijo, če se ravnovesje interesov med cilji ohranjanja območja na katerega vplivajo te pobude in nujnimi razlogi prevesi v korist slednjih. Javni interes mora biti prevladujoč (ne zadošča vsak izražen javni interes) in kot tak dolgoročen (da pretehta dolgoročne interese v direktivah).

Smiselno je upoštevati, da so nujni razlogi prevladujočega javnega interesa, vključno s tistimi socialne ali gospodarske narave, povezani s primeri za katere je jasno, da so predvideni načrti ali projekti nujno potrebni:

- v okviru ukrepov ali politik v zvezi z varstvom temeljnih vrednot za življenje državljanov (zdravje, varnost, okolje),
- v okviru temeljnih politik za državo ali družbo,
- v okviru izvajanja dejavnosti gospodarske ali socialne narave, s katerimi se izpolnjujejo posebne obveznosti javnih storitev (Evropska komisija 2007).

7.1 Mnenje Evropske komisije

V Napotkih za uporabo člena 6(4) Direktive 92/43/EGS o habitatih iz leta 2007 je iz mnenj Komisije izpostavljenih nekaj primerov tega, kaj se lahko upravičeno šteje za možne utemeljene nujne razloge prevladujočega javnega interesa in neutemeljene razloge prevladujočega javnega interesa (povzeto po Evropska komisija 2007).

7.1.1 Utemeljeni nujni razlogi prevladujočega javnega interesa

Presek doline reke Peene (Nemčija) z načrtovano avtocesto A 20 (Nemčija)

Avtocesta A 20 je del vseevropskega cestnega omrežja. Vzhod in zahod je treba povezati v zvezni deželi Mecklenburg-Pomorjansko, da bo povezana z osrednjimi regijami Skupnosti. V zvezni deželi Mecklenburg-Pomorjansko je stopnja brezposelnosti zelo visoka. Več let je bila skoraj enkrat večja kot v starih zveznih deželah. Bruto nacionalni proizvod je v primerjavi z deležem prebivalstva znatno nižji od povprečnega bruto nacionalnega proizvoda.

Projekt razvojnega načrta za glavno pristanišče Rotterdam (Nizozemska)

Pristaniška in industrijska dejavnost na območju Rotterdama je eden od glavnih stebrov nizozemskega gospodarstva. Rotterdamsko pristanišče je ključno multimodalno križišče vseevropskega prometnega omrežja in je zato pomembno za Skupnost. Zaradi pričakovane rasti svetovne trgovine s kontejnerji in dejavnosti kemične industrije bo potrebno več prostora, ki ga bo treba zagotoviti za ohranitev konkurenčnega položaja rotterdamskega pristanišča na območju pristanišč Hamburg–Le Havre.

Razvoj rotterdamskega pristanišča upošteva tudi vprašanje spodbujanja uporabe drugih prevoznih sredstev, zlasti v povezavi s tovornim prometom. Jasno je, da bo preusmeritev tovora s cest na vodo zelo ugodno vplivala na zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in onesnaženosti zraka ter zastojev v prometu. Te koristi je treba upoštevati pri presoji vprašanj javnega interesa.

Razširitev območja podjetja Daimler Chrysler Aerospace Airbus GmbH iz Hamburga - Finkenwerderja (Nemčija)

Podjetje je zelo pomembno za regijo Hamburg in severno Nemčijo ter evropsko letalsko in vesoljsko industrijo. Projekt bo prispeval k tehnološkemu napredku in spodbudil evropsko sodelovanje na področju letalstva. Pozitivno bo vplival na gospodarski in socialni položaj obmejnih regij ter na konkurenčnost evropske letalske industrije. Zagotovil bo pomembno število visoko kvalificiranih novih delovnih mest, potrebnih zaradi znatne izgube delovnih mest v industrijskem sektorju regije.

Železniška proga visoke hitrosti (TGV vzhod) (Francija)

Premalo je možnosti za povezavo obstoječih železniških prog. Svet ministrov Evropske skupnosti je evropski projekt TGV vzhod leta 1990 označil pozitivno, Evropski svet pa ga je leta 1994 izbral za prednostni projekt, zato je že imel koristi zaradi odločitev Unije v zvezi z infrastrukturnimi projekti, ki imajo pri izvajanju prednost.

Glavni načrt za delovanje premogovnika Prosper-Haniel (Nemčija)

Zaradi geoloških in infrastrukturnih prednosti prispevajo premogovnik Prosper-Haniel in njegove rudarske dejavnosti k uresničevanju splošnih ciljev dolgoročne nemške energetske politike na zvezni in regionalni ravni ter zlasti k varnosti oskrbe in ohranjanju vodilnega položaja evropskih energetskih tehnologij na področju rudarstva in premogovništva. Zaprtje premogovnika Prosper-Haniel bi imelo nesprejemljive neposredne in posredne gospodarske ter socialne posledice na regionalni ravni z neposredno izgubo delovnih mest v premogovništvu in industrijskih panogah na višji stopnji ter storitvah na nižji stopnji.

Projekt La Breña II Reservoir (Španija)

Namenjen je zagotavljanju zadostne količine vode za prehrano ljudi, industrijsko uporabo in kmetijstvo, kar zdaj zaradi slabih razmer v kotlini reke Guadalquivir ni mogoče.

7.1.2 Neutemeljeni nujni razlogi prevladujočega javnega interesa

Industrijsko in trgovsko področje pri Siegnu v Nord-Rheinn Westfahlien (Nemčija)

Komisija je sprejela negativno mnenje o projektu, ker nujni razlogi prevladujočega javnega interesa niso upravičeni.

Preučitev možnih alternativ ni bila izvedena na popolnoma zadovoljiv način in Komisija ni sprejela dejstva, da naj ne bi bilo nobenih možnih alternativ za ta projekt. Nadalje lokalna oblast v določenem roku ni predlagala nobenih posebnih izravnalnih ukrepov.

Via Baltica – avtocesta med Varšavo in Helsinki (Poljska, Finska)

Sporna sta bila predvsem odseka s katerima bi avtocesta zaobšla mesti Augustow in Wasilkow. Poljska je namreč kljub opozorilom komisije odobrila trasi, ki sta speljani skozi posebej zaščiteno območje, ki ga predvidevata direktiva o divjih pticah ter direktiva o ohranitvi naravnih habitatov. Na območju sta namreč eden največjih in najbolj ohranjenih pragozdov v Evropi ter v Evropi edinstveno mokrišče. Poljska je vztrajala, da je pri pripravi na gradnjo upoštevala vse okoljevarstvene predpise in zaščitne ukrepe ter da je gradnja avtoceste zaradi razlogov varnosti v cestnem prometu za državo primarnega pomena. Poljske oblasti so tako poudarjale, da bo 40-kilometrski odsek okolju naredil le minimalno škodo, saj avtocestna trasa ne bo potekala neposredno po dolini reke Rospuda, ampak bo preko nje speljan most. Ker Evropska komisija od poljskih oblasti ni

dobila zagotovil, da Varšava ne bo nadaljevala gradnje, je zaprosila Sodišče Evropskih skupnosti, naj sprejme začasno odredbo oziroma sodno prepoved gradnje. Evropsko sodišče je aprila 2007 to res storilo, kar je bil prvi takšen primer za obvarovanje območja Natura 2000.

7.2 Sprejetje mnenja Komisije in posledice

Komisija predloži mnenje v okviru 6(4) člena, ko gre za posege v območja s seznama območij, pomembnih za skupnost v primeru nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa, razen zdravja ljudi, varnosti in koristi za okolje. Drugi pododstavek člena 6(4) ne določa postopka ali natančne vsebine takšnega mnenja. Zato se je treba ponovno sklicevati na gospodarstvo in cilje iz zadevne določbe. Mnenje mora vsebovati presojo ekoloških vrednosti, ki jih lahko ogroža načrt ali projekt, ustreznost uveljavljenih nujnih razlogov in ravnovesje med obema nasprotujočima si interesoma ter oceno izravnalnih ukrepov. Presoja vključuje znanstveno in ekonomsko oceno ter pregled nujnosti in sorazmernosti realizacije načrta ali projekta v zvezi z uveljavljenimi nujnimi razlogi.

Mnenje nima zavezujočih zakonskih učinkov. Nacionalnim organom ga ni treba upoštevati, pri čemer lahko začnejo načrt ali projekt izvajati, tudi če je mnenje negativno. Vendar se lahko v slednjem primeru pričakuje, da se bo odločitev navezovala na argumente Komisije in pojasnila, zakaj mnenje ni bilo upoštevano. Komisija lahko v vsakem primeru oceni, ali je izvajanje načrta ali projekta v skladu z zahtevami iz zakonodaje Skupnosti, in po potrebi začne ustrezen pravni postopek (Evropska komisija 2007).

8 ZAKLJUČEK

Omrežje Natura 2000 je del odziva Evrope na ohranjanje svetovne biotske raznovrstnosti, ustanovljeno z namenom ohranjanja najbolj dragocenih in ogroženih živalskih in rastlinskih vrst ter habitatov v Evropi ne glede na nacionalne ali politične meje. Ta sistem pa vendar ne izključuje človekove dejavnosti. Človek je sestavni del narave, cilj območij Nature 2000 pa je njuna povezanost v partnerstvu. Območja Natura 2000 so v Sloveniji nastala na podlagi sodelovanja številnih strokovnjakov z znanstvenih in strokovnih institucij, predstavnikov države, občin, zainteresirane javnosti in nevladnih organizacij. Slovenija je kot ostale članice EU Direktivi o pticah in habitatih implementirala v svojo zakonodajo in preko svojih pravnih instrumentov in izkušenj izvaja zastavljene cilje EU.

Skrb za varovanje okolja je vključena tudi v postopke umeščanja cestne infrastrukture v prostor. Najzgodnejša faza načrtovanja in priprave prostorske dokumentacije za posamezni projekt umeščanja odseka v prostor vključuje tudi vrednotenje in primerjavo variant z varstvenega vidika. Če je za načrt treba izvesti postopek celovite presoje vplivov na okolje, se zanj izdelata okoljsko poročilo. Študija variant s predlogom najustreznejše variante ali rešitve se v postopku celovite presoje vplivov na okolje šteje za plan v skladu s predpisi, ki urejajo varstvo okolja. Mehanizem prostorskega načrtovanja je eden od ukrepov za doseganje varstvenih ciljev v Programu upravljanja območij Nature 2000 (2015–2020), čigar namen je urejanje prostora in z usklajevanjem gospodarskih, družbenih in okoljevarstvenih vidikov razvoja omogočanje skladnega prostorskega razvoja.

V letu ko je bil Program priprave DLN objavljen v Uradnem listu RS, je Vlada RS 29. aprila 2004 z Uredbo o posebnih varstvenih območjih (območjih Nature 2000) določila območja Nature 2000 v Sloveniji. Istega leta je bil odsek daljinske ceste Hajdina–Ormož uvrščen v redni program Resolucije o nacionalnem programu izgradnje avtocest v RS. Postopek priprave državnega prostorskega načrta za glavno cesto Ptuj–Markovci se je ustavil leta 2007 v fazi potrditve najustreznejše variante. Vse južne variante so bile v postopku študije variant z varstvenega vidika ocenjene kot nesprejemljive, kar izhaja predvsem iz njihovega poteka preko območja Krajinskega parka Šturmovci, kjer so naravovarstveno najvišje vrednoteni habitatni tipi, ki predstavljajo tudi habitate nekaterih ogroženih vrst rastlin in živali. Gradnja ceste v tem območju bi po oceni strokovnjakov bistveno in škodljivo vplivala na ugodno stanje vrst in habitatnih tipov, zaradi katerih je bilo vzpostavljeno območje Nature 2000 Drava.

Že od vsega začetka občine s področja načrtovanega odseka strogo vztrajajo pri izbiri južnih variant in nasprotujejo severnim variantam. Prebivalci so zbirali podpise v podporo južni različici, podpisovali peticije in sklicali javne tribune. Župani in poslanci so ustanovili odbor za izgradnjo hitre ceste Ptuj–Markovci ter preko predaje peticij, poslanskih vprašanj in sestankov na ministrstvu lobirali za južno varianto. Občina Markovci je naročila tudi študijo s katero naj bi bilo dokazano, da je potek ceste po južni varianti možen. Občine in predstavniki občin in poslanci so vztrajali, da se za umestitev trase po južni varianti sproži postopek za prevlado javnega interesa. Po predstavitvi rezultatov študije ministrstvom in dodatnih pojasnilih, ki jih je zaradi dvoma v verodostojnost podatkov s strani občin pripravil Dars d. d., je Ministrstvo za okolje seznanilo Ministrstvo za promet, da se postopek lahko nadaljuje samo za severne variante, kar pa je MzP zavrnilo in predlagalo nadaljevanje postopka z iskanjem rešitve po južni strani Ptujskega jezera. Po predstavitvi s strani občine naročene študije je bilo s strani Ministrstva za okolje nedvoumno ugotovljeno, da postopek za prevlado drugega javnega interesa (ceste) nad interesom ohranjanja narave ne more uspeti, saj zanj niso izpolnjeni osnovni pogoji in ne obstajajo pravni argumenti. Ne glede na to je minister za promet posredoval pri komisarju Evropske komisije za okolje. S strani Komisije je Republika Slovenija prejela mnenje, da ta vnaprej ne izključuje nobene možnosti, da pa nasprotovanje lokalne skupnosti ni zadosten razlog za prevlado javnega interesa, ki bi omogočil gradnjo po manj ugodni varianti, še zlasti če obstaja varianta ki manj obremenjuje okolje. Županom je bilo tudi na sestanku z predstavniki ministra s strani ministrice za okolje in prostor jasno povedano, da obe ministrstvi in stroka zagovarjajo njeno severno različico.

Iz dokumentov Evropske komisije je razvidno, da država lahko odobri škodljive posege v območja Nature 2000, kadar je za to izkazan javni interes in ni na voljo drugih oprijemljivih možnosti, da bi jih usmerili tja kjer ne bodo povzročili negativnih vplivov oz. so preverjene vse druge možnosti za umestitev posega v prostor, vendar mora v tem primeru država izvesti vse izravnalne ukrepe, potrebne za zagotovitev varstva celovite usklajenosti Nature 2000. V primeru umeščanja odseka glavne ceste Ptuj–Markovci umestitev trase preko KP Šturmovci in območja Nature 2000 ne more biti upravičena z nujnimi razlogi prevladujočega javnega interesa. Na voljo so druge možnosti, ki nimajo takih negativnih posledic na območje, poleg tega pa izkazan javni interes ne zadostuje kriterijem nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa.

Z uporabo družboslovne znanstvene discipline policy analize oz. analize politik sem v diplomskem delu analizirala policy relevantne informacije, ki nam pomagajo razumeti proces oblikovanja konkretne javne politike glede umestitve glavne ceste Ptuj–Markovci v prostor. Ta

proces sem predstavila s pomočjo procesualnega modela, ki temelji na razumevanju procesa oblikovanja in izvajanja javnih politik kot zaporedja časovno ločenih in vsebinsko različnih faz (Fink Hafner 2007, 19). Javnopolitični problem je bil identificiran s prepoznanjem potrebe po novi cestni navezavi in uvrščen na dnevni red z uvrstitvijo odseka v strateške dokumente države. S konceptom javnopolitičnih omrežij sem določila problem ter identificirala igralce iz državne, civilno družbene in nadnacionalne sfere. Predstavila sem vire ki jih imajo na razpolago, njihove naloge in vloge v procesu in na kak način vplivajo na druge igralce znotraj iste sfere ali med sferami. S prikazom kronologije procesa umeščanja trase v prostor sem analizirala medsebojne odnose med vpletenimi igralci. Proces umeščanja odseka glavne ceste Ptuj–Markovci se je ustavil v fazi potrditve najustreznejše rešitve, ker prihaja do konfliktov med igralci zaradi različnih pogledov na izbrane rešitve. Velik vpliv na to da ne pride do izbire ene od rešitev imajo množični mediji, ki kot osnovno dilemo še vedno izpostavljajo vprašanje, če je mogoče uveljaviti južno različico hitre ceste (Lukman Žunec 2016b, 23) ter župani, poslanci in prebivalci iz področja predvidene cestne povezave, ki vztrajajo pri južnih različicah ne glede na to, da je bilo tako s strani ministrstev kot Evropske komisije potrjeno, da južne različice niso možne. Odločitev za potrditev predloga najustreznejše variante je v rokah Vlade RS, ki lahko varianto potrdi ne glede na izraženo nasprotovanje drugih igralcev. Kaže da je bil do sedaj politični pritisk s strani županov in poslancev skozi lastne stranke dovolj velik, da nobena od Vlad RS v obdobju od leta do 2007 tega ni storila. Do razrešitve konflikta med vpletenimi igralci v tej fazi, naslednji fazi policy procesa, ki sta izvajanje oz. implementacija javne politike (potrditev najustreznejše variante na Vladi RS in posledično izgradnja odseka) in evalvacija učinkov javne politike (prometne študije – spremljanje prometnih obremenitev, študije učinkovitosti investicije ipd.,...), nista izvedljivi.

Z diplomsko nalogo sem želela zbrati in analizirati informacije pomembne za oblikovanje in izvajanje javnih politik na področju umeščanja infrastrukturnega projekta, konkretno glavne ceste Ptuj–Markovci v prostor, kjer je umeščanje pogojeno s pravili evropskega omrežja Natura 2000. Z analizo konkretnega primera sem ugotovila, da variante ki potekajo v območju omrežja Nature 2000 v tem primeru niso izvedljive. Izgradnja glavne ceste Ptuj–Markovci bo mogoča šele z razrešitvijo konflikta med vpletenimi igralci, glede na zaključke naloge pa je edina možna rešitev izbira trase izven območja Nature 2000.

9 LITERATURA

1. Bahun, Polona. 2012. Opravljena prva presoja slovenske okoljske politike. *Naš stik*. Dostopno prek: <http://www.nas-stik.si/1/Novice/novice/tabid/87/ID/486/Opravljena-prva-presoja-slovenske-okoljske-politike.aspx?> (23.8.2016).
2. Centrih, Tina. 2015. Pregled izvajanja mednarodne zakonodaje o ohranjanju morske biotske raznovrstnosti v Sloveniji. *Varstvo narave* 28 (63 – 85). Dostopno prek: http://www.zrsvn.si/dokumenti/63/2/2015/Centrih_4064.pdf (2. avgust 2016).
3. Dars d. d.. 2010. *Državni prostorski načrt za glavno cesto Ptuj–Markovci, dopis naslovljen na MOP z dne 25.3.2010*. Ljubljana: interno gradivo.
4. --- 2015. *Avtocestni sistem v Republiki Sloveniji, 2015*. Dostopno prek: http://www.dars.si/Dokumenti/2_AC_HC_v_gradnji_in_obstojece/AC%20sistem%202015_velika.jpg (2. avgust 2016).
5. --- 2016. *Mesečno poročilo MzI*. Ljubljana: interno gradivo.
6. DRI d. o. o.. 2016. *Poročilo o stanju postopkov in terminski plani priprave državnih in občinskih prostorskih načrtov za odseke AC, HC in drugih državnih cest*. Ljubljana: interno gradivo.
7. Dye, Thomas R. 1992. *Understanding Public Policy*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs.
8. Eržen, Polona, 2008. *Natura 2000 : okoljevarstveni ali trajnostno razvojni projekt : magistrsko delo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
9. Evropska komisija. 2007. *Napotki za uporabo člena 6(4) Direktive 92/43/EGS o habitatih 2007/2012*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/new_guidance_art6_4_sl.pdf (2. avgust 2016).

10. --- 2011. *The EU Biodiversity Strategy to 2020. Nature and Biodiversity Newsletter; Natura 2000*. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/brochures/2020%20Biod%20brochure%20final%20lowres.pdf> (2. avgust 2016).
11. --- 2016. *Mid-term review of the EU biodiversity strategy. Nature and Biodiversity Newsletter, Natura 2000*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/nat2000newsl/nat39_en.pdf (2. avgust 2016).
12. --- 2011. *Naše življenjsko zavarovanje, naš naravni kapital: strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020*. KOM/2011/0244 končno. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52011DC0244&from=SL> (2. avgust 2016).
13. --- 2013. *Flash Eurobarometer 379, Attitudes towards biodiversity*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_379_en.pdf (2. avgust 2016).
14. Evropski parlament in svet. 2010. *DIREKTIVA 2009/147/ES o ohranjanju prosto živečih ptic (kodificirana različica)*. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009L0147&from=EN> (2. avgust 2016).
15. Fink Hafner, Danica. 2002. Analiza politik - akterji, modeli in načrtovanje politike skupnosti. *Jadranje po nemirnih vodah menedžmenta nevladnih organizacij*, ur. Dejan Jelovac, str. 105-123. Ljubljana: Radio Študent: Študentska organizacija Univerze; v Kopru: Visoka šola za management.
16. --- 2007. *Uvod v analizo politik: Teorije, Koncepti, Načela*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
17. Geateh d.o.o.. 2007. *Okoljsko poročilo v postopku priprave plana za izgradnjo glavne ceste Ptuj–Markovci*. Ljubljana: interno gradivo.
18. Goznik, Majda. 2009a. Minister ne obljublja cest v oblakih. *Štajerski tednik*: 3 (16. januar 2009).

19. --- 2009b. Nič več s figo v žepu glede južne variante *Štajerski tednik*: 5 (27. marec 2009).
20. Komisija Evropskih skupnosti. 2006. *ZAUSTAVITEV IZGUBE BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI DO LETA 2010 IN POZNEJE Ohranjanje storitev ekosistemov za blaginjo ljudi*, COM(2006) 216 končno. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A52006DC0216> (2. avgust 2016).
21. --- 2008. *SREDNJEROČNA OCENA IZVAJANJA AKCIJSKEGA NAČRTA ES ZA BIOTSKO RAZNOVRSTNOST*, COM(2008) 864 konč.. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2008/SL/1-2008-864-SL-F1-1.Pdf> (2. avgust 2016).
22. Lukman Žunec, Darja. 2008. Verjamejo v prihodnost južne različice. *Večer*: 25 (26. februar 2008).
23. ---. 2016a. Država bi severno različico, občine južno. *Večer*: 23 (29. april 2016).
24. ---. 2016b. Razpis za hitro cesto prihodnje leto. *Delo*: 23 (10. avgust 2016).
25. Milošič, Franc. 2016. Po osmih letih še brez rešitve. *Delo*: 4 (4. februar 2016).
26. Ministrstvo za infrastrukturo. 2015a. *Odgovor na vprašanje državnega svetnika Branka Šumenjaka glede gradnje hitre ceste Ormož – Slovenska Bistrica iz dne 17.2.2015*. Ljubljana: interno gradivo.
27. --- 2015b. *Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji*. Dostopno prek: http://www.mzi.gov.si/fileadmin/mzi.gov.si/pageuploads/DMZ/Strategija_razvoja_prometa_v_RS/Strategija_razvoja_prometa_v_RS-koncna_razlicica.pdf (2. avgust 2016).
28. Ministrstvo za okolje in prostor. 2016a. *Faze postopka priprave in sprejemanja DPN*. Dostopno prek: <http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/zakonodaja/>

umescanje_prostorskih_ureditev/shema_postopka_priprave_dpn_redni_postopek.pdf
(2. avgust 2016).

29. --- 2016b. Območja Natura 2000 v Sloveniji. Dostopno prek:
<http://www.arso.gov.si/narava/natura%202000/karta/> (2. avgust 2016).
30. --- 2016c. *Ponovna 1. prostorska konferenca - povzetek za javnost, grafični del. Variante GC Ptuj–Markovci*. 2006. http://www.dpa.mop.gov.si/doc/ptuj_markovci_povzetek_grafika.pdf. Dostopno prek: (2. avgust 2016).
31. *Natura 2000*. 2016a. Dostopno prek: <http://www.natura2000.si> (2. avgust 2016).
32. --- 2016b. *Evropski parlament z veliko podporo Naturi 2000*. 2016. Dostopno prek:
http://www.natura2000.si/index.php?id=87&no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=542&tx_ttnews%5BbackPid%5D=50 (2. avgust 2016).
33. *OECD. 2012. Environmental performance review of Slovenia*. Dostopno prek:
<https://www.oecd.org/env/country-reviews/50510679.pdf> (2. avgust 2016).
34. Občina Markovci. 2007. *Zapisnik 8. seje Občinskega sveta z dne 30.7.2007*. Dostopno prek:
http://www.markovci.si/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=27&Itemid=56&lang=sl (2. avgust 2016).
35. --- 2009. *Zapisnik 19. seje Občinskega sveta z dne 21.5.2009*. Dostopno prek:
http://www.markovci.si/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=42&Itemid=57&lang=sl (2. avgust 2016).
36. --- 2010. *Hitra cesta – sklepi sestanka z dne 7. april 2010*. Ljubljana: interno gradivo.
37. Odbor za izgradnjo hitre ceste Ptuj–Markovci. 2008. *Peticija za izgradnjo HC Hajdina –Ormož*. Dostopno prek <http://www.zares-podravje.si> (8.2.2011).
38. Ogorelec, Breda. 2010. *Biotska raznovrstnost 2010: le malo razlogov za praznovanje*. Prispevek za konferenco IRDO Družbena odgovornost in izzivi časa 2010 - Narava in

Človek). Dostopno prek: <http://www.irdo.si/skupni-cd/cdji/cd-irido-2010/images/3-2-8-ogorelec.pdf> (2. avgust 2016).

39. Ozmec, Martin. 2008. Markovčani bodo naredili vse, da severne variante ne bo. *Štajerski tednik*: 5 (25. julij 2008).
40. PNZ. 2008. *Predinvesticijska zasnova Izgradnja daljinske ceste Ptuj–Markovci. Po reviziji: februar 2009*. Ljubljana: interno gradivo.
41. *Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja*. Ur. l. RS 130/04, 53/06, 38/10 in 3/11. (3. december 2004).
42. *Program priprave državnega lokacijskega načrta za glavno cesto na odseku Ptuj–Markovci*. Ur. l. RS 63/2006 (16. junij 2006).
43. *Radio Ptuj*. 2013. Člani svetniškega kluba Civilnega gibanja so predstavili stališča hitre ceste (27.3.2013). Ljubljana: interno gradivo.
44. Svet Evropskih skupnosti. 1992. *DIREKTIVA SVETA 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst*. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:31992L0043&from=EN> (2. avgust 2016).
45. Škoberne, Peter. 2003. *Metoda opredeljevanja potencialnih območij narave ekološkega omrežja NATURA 2000 v Sloveniji, Inačica 2.1.*. 2003. MOP, Agencija za okolje. Dostopno prek: http://www.natura2000.si/uploads/tx_library/psci_metoda21.pdf (2. avgust 2016).
46. Šoštarič, Miha. 2010. Soočenje kandidatov za ormoškega župana. *Večer* (23. september 2010).
47. Štumberger, Borut, Mitja Kaligarič in Iztok Geister, ur 2006. *Krajinski park Šturmovci : naravoslovni vodnik*. Maribor : Mariborska razvojna agencija.

48. Urbis d.o.o. 2007. *Študija variant in predlog najustreznejše variante za odsek Glavne ceste Ptuj–Markovci*. Ljubljana: interno gradivo.
49. Vlada RS. 2004. *Načrt ugotavljanja posledic vpliva območij Nature 2000 in določitev razvojnih ukrepov*. Dostopno prek: http://www.natura2000.gov.si/uploads/tx_library/nacrt_ukrepov.pdf (2. avgust 2016).
50. --- 2013. *Načrt ugotavljanja posledic vpliva območij Nature 2000 in določitev razvojnih ukrepov*. Dostopno prek: <http://www.natura2000.si/index.php?id=140#c163> (2. avgust 2016).
51. --- 2016. *Načrt ugotavljanja posledic vpliva območij Nature 2000 in določitev razvojnih ukrepov (dopolnitve, september 2015)*. Dostopno prek: <http://www.natura2000.si/index.php?id=140#c163> (2. avgust 2016).
52. --- 2015. *Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2015–2020*. Dostopno prek: http://www.natura2000.si/fileadmin/user_upload/LIFE_Upravljanje/PUN__ProgramNatura.pdf (2. avgust 2016).
53. Zakon o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor (ZUPUDPP). Ur. l. RS 80/10, 106/10 in 57/12. (12. oktober 2010).
54. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave. 2016a. *Krajinski park Šturmovci*. Dostopno prek: http://www.zrsvn.si/sl/informacija.asp?id_meta_type=63&id_informacija=496 (2. avgust 2016).
55. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave. 2016b. *Območja Natura 2000 Drava pomembna za ptice in za ostale vrste in habitatne tipe*. Dostopno prek: http://www.zrsvn.si/dokumenti/63/2/2008/Natura_2000_1077.pdf (2. avgust 2016).